Nijmegen

Visie Financiële bestaanszekerheid

2025-2029

Inhoudsopgave

3 **VOORWOORD**

4 **1. INLEIDING**

1.1 Leeswijzer

5 **2. DEFINITIE, CONTEXT EN ONTWIKKELINGEN**

2.1 Definitie financiële bestaanszekerheid

2.2 Context

2.3 Beleidsontwikkelingen

2.4 Samenhang andere beleidsthema's

2.5 Omvang financiële bestaansonzekerheid in Nijmegen

12 **3. VISIE**

16 **4. SPEERPUNTEN**

4.1 **Speerpunt 1:** We verstevigen de basis: inkomen, zorg en voedsel

4.2 **Speerpunt 2:** We stimuleren meedoen en bieden ondersteuning toegankelijk en dichtbij

4.3 **Speerpunt 3:** We bieden maatwerk als de basis niet toereikend is

4.4 **Speerpunt 4:** We bieden perspectief

26 **5. FINANCIËN**

27 **6. EVALUATIE EN MONITORING**

28 **BIJLAGEN**

Bijlage 1 - Overzicht inkomensregelingen gemeente Nijmegen

Bijlage 2 - Overzicht netwerk in de stad die actief zijn op financiële bestaanszekerheid

Bijlage 3 - Cijfers

Voorwoord

Een afgeronde opleiding, een eigen bedrijf in dans en visagie, een leuke huurwoning in Den Haag en een relatie met de liefde van haar leven. Het leven lacht Vinanda toe, totdat een aanslag van de Belastingdienst van 16.000 euro op de deurmat valt.

“Ik had geen spaargeld en geen idee hoe ik dit moest betalen. Ik probeerde hard door te werken en positief te blijven, maar uiteindelijk was dit het begin van nog veel meer problemen.”

Door een stapeling van tegenslagen raakt Vinanda alles kwijt: haar huis, haar auto en uiteindelijk ook haar werk. Zes jaar lang is ze, samen met haar partner, dakloos, zwerft ze van stad naar stad en raakt ze verslaafd. Na opname in een kliniek en een korte periode van begeleid wonen lukt het om de weg omhoog te vinden. Met hulp van een bewindvoerder en een urgentieverklaring krijgt ze een woning in Nijmegen. Inmiddels rondt ze haar studie Social Work af en werkt ze als ervaringsdeskundige bij een sociaal werk organisatie in de stad.

“Ik had nooit verwacht dat ik zo in de problemen zou raken. Ik kom niet uit een kansarm gezin en ik ben niet opgegroeid in armoede. Ik heb gestudeerd en had een eigen bedrijf, maar toch gebeurde het. Ik ben blij dat ik mijn nare ervaringen nu kan inzetten om anderen te helpen. Dat geeft mij veel voldoening. Het voelt alsof mijn moeilijke jaren niet voor niets zijn geweest.”

Ook Bas weet hoe groot de impact van schulden kan zijn. Jarenlang probeert hij zijn financiële problemen zelf op te lossen, maar telkens loopt hij vast. Bij zijn eerste poging om hulp te krijgen wordt hij weggestuurd: hij voldoet niet aan de voorwaarden.

“De stap om hulp te vragen was al groot, en door die afwijzing werd mijn overtuiging versterkt dat er geen hulp mogelijk was. Pas na vijf tot zeven jaar durfde ik opnieuw hulp te vragen.”

Wanneer Bas uiteindelijk bij een hulporganisatie in Nijmegen terechtkomt, ervaart hij voor het eerst dat hij niet alleen als iemand met schulden wordt gezien, maar als mens met een eigen verhaal, onzekerheden en angsten.

“Dat iemand ruimte gaf voor het emotionele stuk gaf me de bevestiging dat ik er niet alleen voor stond. Dat was voor mij een belangrijk kantelpunt.”

Die erkenning geeft hem de ruimte om zijn situatie stap voor stap te verbeteren en uiteindelijk zelf anderen te ondersteunen als ervaringsdeskundige.

De verhalen van Vinanda en Bas laten zien dat bestaanszekerheid niet vanzelfsprekend is. Schulden en geldzorgen hebben een enorme impact op iemands leven. Maar ze laten ook zien dat erkenning, vertrouwen en maatwerk het verschil kunnen maken. In dit beleidskader beschrijven we hoe we samen met inwoners en partners in de stad werken aan een Nijmegen waarin iedereen kan rekenen op een financieel zeker bestaan.

1. Inleiding

Voor u ligt de nieuwe beleidsvisie op financiële bestaanszekerheid van de gemeente Nijmegen.

In Nijmegen willen we dat iedereen volwaardig mee kan doen aan de samenleving. Dat betekent dat alle inwoners toegang moeten hebben tot voldoende inkomen om in hun basisbehoeften te voorzien, zich te ontwikkelen en mee te doen. Helaas zien we dat dit in de praktijk niet voor iedereen vanzelfsprekend is.

In onze stad groeit één op de zes kinderen op in een gezin met een laag inkomen. Steeds meer mensen hebben moeite om de eindjes aan elkaar te knopen, ook als ze werken. Stijgende prijzen, hoge vaste lasten en onzekerheid over werk of uitkeringen vergroten het risico op armoede. De gevolgen zijn groot: schulden, stress, gezondheidsproblemen en minder kansen op een goede toekomst.

Financiële bestaanszekerheid is niet alleen een kwestie van geld, maar ook van gezondheid, participatie en gelijke kansen.

De afgelopen jaren kregen het terugdringen van armoede en schulden steeds meer aandacht, zowel lokaal als landelijk. De Rijksoverheid kwam met regelingen om koopkracht te ondersteunen, zoals de energietoeslag, verhoging van het kindgebonden budget en verhoging van het minimumloon. Tegelijkertijd zien we dat het toeslagenstelsel en complexe regelgeving nog te vaak zorgen voor wantrouwen, schulden en stress. Landelijk maar ook lokaal klinkt steeds luider de roep om eenvoud, vertrouwen en een mensgerichte benadering.

In de periode 2020–2024 hebben we vanuit de Armoede Agenda Nijmegen actief gewerkt aan het terugdringen van de gevolgen van armoede onder kinderen, het ondersteunen van werkende armen, terugdringen van gezondheidsachterstanden en meer persoonlijk contact waarbij er aandacht is voor de leefwereld van de inwoner. We hebben samen met inwoners en partners in de stad stappen gezet richting een betere toegang tot regelingen en het terugdringen van niet-gebruik. De evaluatie van de vorige beleidsperiode laat zien dat we op de goede weg zijn.

Zo is het bereik van de regelingen gegroeid. Maar er is meer nodig om inwoners écht financieel zeker te laten zijn.

Deze nieuwe visie financiële bestaanszekerheid bevat onze kaders en de speerpunten waarop we de komende jaren (extra) willen inzetten. Deze visie en speerpunten komen voort uit de uitkomsten van de beleidsevaluatie en gesprekken met inwoners en partners en bouwen door op de eerder vastgestelde startnotitie en landelijke beleidsontwikkelingen. Ze geven richting aan hoe we als gemeente samen met maatschappelijke organisaties, werkgevers en inwoners willen blijven bouwen aan een stad waarin bestaanszekerheid het uitgangspunt is.

We danken alle inwoners, professionals, partners, ervaringsdeskundigen en adviesraden die met ons hebben meegedacht, hun ervaringen hebben gedeeld en input hebben geleverd voor deze nieuwe beleidsvisie. Alleen samen kunnen we zorgen voor een Nijmegen waarin iedereen mee kan doen.

1.1 Leeswijzer

We starten in hoofdstuk 2 met de definitie van financiële bestaanszekerheid, een beschrijving van de beleidscontext: maatschappelijke ontwikkelingen, landelijke beleidsontwikkelingen en de samenhang met andere beleidsterreinen. Ook gaan we in op een aantal belangrijke cijfers, om vervolgens in hoofdstuk 3 in te zoomen op de visie. In hoofdstuk 4 beschrijven we de vier speerpunten waarop we ons de komende jaren richten en in hoofdstuk 5 gaan we in op de financiën. We sluiten af in hoofdstuk 6 met hoe we het beleid de komende vier jaar gaan monitoren en evalueren.

2. Definitie, context en ontwikkelingen

In dit hoofdstuk gaan we in op de definitie van financiële bestaanszekerheid, schetsen we een aantal belangrijke maatschappelijke ontwikkelingen en landelijke beleidsontwikkelingen die van invloed zijn op deze beleidsvisie en zoomen we in op de samenhang met andere beleidsdomeinen.

2.1 Definitie financiële bestaanszekerheid

Financiële bestaanszekerheid betekent dat mensen voldoende en stabiel inkomen hebben om te voorzien in hun basisbehoeften, zoals wonen, voeding, gezondheidszorg en onderwijs.

Figuur 1. Wat verstaan we onder bestaanszekerheid en financiële bestaanszekerheid? Bron: Een zeker bestaan, Commissie sociaal minimum, 2023.

Het gaat niet alleen om het hebben van werk of een uitkering, maar ook om de voorspelbaarheid en continuïteit van dat inkomen. Financiële bestaanszekerheid geeft mensen perspectief om bewuste keuzes te maken en stelt mensen (weer) in staat om met vertrouwen naar de toekomst te kijken, schulden te vermijden of af te lossen, en actief deel te nemen aan de samenleving, bijvoorbeeld door sociale of culturele activiteiten en sport.

Financiële bestaanszekerheid vormt het fundament voor sociale inclusie, gezondheid en welzijn, en is een essentiële voorwaarde voor het realiseren van kansengelijkheid.

2.2 Context

Ontoereikend sociaal minimum

Het recht op bestaanszekerheid volgt uit het sociaal Grondrecht, artikel 20 uit de Grondwet. De Rijksoverheid is primair verantwoordelijk voor het stelsel van inkomensvoorzieningen en sociale zekerheid in Nederland. Door het bepalen van wettelijke kaders bepaalt de Rijksoverheid de basis waarbinnen financiële bestaanszekerheid wordt gewaarborgd. De Commissie Sociaal Minimum trekt in haar eerste rapport de harde conclusie dat de Rijksoverheid hierin tekortschiet: “Als er beleidsmatig niets verandert, komen mensen met een laag inkomen de komende jaren tot honderden euro’s per maand tekort.”[1]

Vereenvoudiging Inkomensondersteuning

Gemeenten proberen veelal – binnen de mogelijkheden die zij hebben, want zij mogen immers geen inkomenspolitiek voeren – de gaten te dichten. Hierdoor is de afgelopen jaren een netwerk aan voorzieningen en regelingen ontstaan. Dit is ook het geval in de gemeente Nijmegen, een gemeente met een sociaal hart. (Zie bijlage 1 en 2 voor een overzicht van de in Nijmegen beschikbare voorzieningen en regelingen voor mensen met een laag inkomen.) Dit stelsel is echter niet houdbaar. Er is boven op het complexe systeem van ondersteuning vanuit het Rijk – van toeslagen tot arbeidsongeschiktheidsuitkeringen – een bijna net zo complex netwerk aan gemeentelijke ondersteuning ontstaan. Daarnaast wordt de schaarste in zowel middelen als arbeidskrachten groter en groter.

Toenemende ongelijkheid

Hoewel de ‘harde’ armoedecijfers volgens de nieuwe, uniforme meetmethode van CBS, SCP en Nibud laten zien dat de armoede

[1] *Een zeker bestaan, Commissie sociaal minimum, 2023.*

in Nederland (en in Nijmegen) de afgelopen jaren is gedaald, staat de bestaanszekerheid van veel huishoudens nog steeds onder druk. Dat een huishouden niet onder de formele definitie van armoede valt betekent niet dat er geen sprake is van armoede. In 2023 leefden 1,2 miljoen mensen in Nederland net boven de armoedegrens, wat betekent dat zij formeel niet als arm worden beschouwd, maar wel moeite hebben om rond te komen. Stijgende kosten voor basisbehoeften zoals wonen en energie, een toename van flexibele arbeidscontracten en een gebrek aan financiële buffers maken deze huishoudens kwetsbaarder.

Daarnaast zien we dat ook steeds meer werkenden aangeven de eindjes niet langer aan elkaar geknoopt te krijgen.

Ook de ontwikkelingen op de woningmarkt, de grote transities op onder andere klimaat en digitalisering van de arbeidsmarkt maken dat we de ongelijkheid in de samenleving zien toenemen. Mensen die niet beschikken over voldoende financiële middelen om te investeren in verduurzaming of over de benodigde basisvaardigheden op gebied van werk raken steeds verder achterop. De kloof tussen arm en rijk groeit en daarmee ook de onvrede in de samenleving.

Krappe arbeidsmarkt

Op het moment van schrijven van deze visie is de arbeidsmarkt krapper dan ooit. Door demografische ontwikkelingen zoals vergrijzing, een afname van het aantal werkenden ten opzichte van het aantal uitstromers maar ook onvoldoende aansluiting tussen vraag en aanbod, ervaren veel werkgevers krapte in personeel. Hetzelfde werk (en soms nog meer), moet gedaan worden met minder mensen. Dat vraagt veel van de mensen die al werken. Op steeds meer plekken loopt de werkdruk op en moet werk vaker gecombineerd worden met mantelzorg of de zorg voor kinderen. Tegelijkertijd zien we dat de krapte ook kansen biedt: werkgevers zijn steeds vaker bereid om anders te kijken naar talent, te investeren in scholing en begeleiding en ruimte te maken voor maatwerk. Daarnaast maken technologische ontwikkelingen het steeds vaker mogelijk om werk anders in te richten. Hierdoor ontstaan er mogelijkheden om meer mensen, waaronder langdurig werkzoekenden en mensen met een beperking, duurzaam aan het werk te helpen en zo hun inkomenspositie te versterken.

Ondanks groei nog altijd hoge werkloosheid onder vluchtelingen

Vluchtelingen hebben het relatief moeilijker op de arbeidsmarkt, ook ten aanzien van andere typen migranten.
Taalachterstand, niet geldige diploma's en factoren die te maken hebben met het feit dat ze zijn gevlucht (onduidelijkheid over status, mentale belasting, het ontbreken van een netwerk) zorgen voor afstand tot de arbeidsmarkt. Vluchtelingen met verblijfsstatus wachten in de beginfase ook vaak nog op huisvesting of gezinshereniging en/of zijn druk met inburgeren. Dat belemmert een snelle start met werk. De nieuwe Wet Inburgering 2021 biedt meer mogelijkheden voor het combineren van inburgering en werk en er is binnen inburgering meer aandacht voor participatie. We zien ook dat de arbeidsmarktparticipatie van vluchtelingen toeneemt, mede als gevolg van de krappe arbeidsmarkt waardoor er meer kansen zijn voor mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. Maar er is nog altijd een relatief hoge werkloosheid onder deze doelgroep.

Vluchtelingen kwetsbaar voor schulden en armoede

Mede door belemmeringen in het vinden van een passende baan hebben veel vluchtelingen moeite om volledig financieel zelfredzaam te zijn. Zij zijn in de beginfase veelal afhankelijk van een uitkering of hebben een laag inkomen. We zien dat deze groep hierdoor kwetsbaar is voor (informele) schulden en armoede. Het ontbreken van een bruikbaar sociaal netwerk en gezondheidsproblemen kunnen financiële bestaanszekerheid verder onder druk zetten. Gezinshereniging waarbij een (oud-) statushouder als referent zorgdraagt voor een of meerdere gezinsmigranten zorgt in sommige gevallen ook voor extra uitdagingen, vanwege extra kosten en leningen voor inburgering en/of studie die drukken op een laag inkomen. Bij met name jonge statushouders zien we dat er ook sprake kan zijn van financiële verplichtingen of verwachtingen van familie in het land van herkomst.

Oekraïense ontheemden

Ontheemden uit Oekraïne vallen niet onder de Participatiewet. Uit onderzoek onder Oekraïense Ontheemden in Nederland blijkt dat deze groep vluchtelingen relatief sneller hun weg naar de arbeidsmarkt weten te vinden. Tegelijkertijd zoekt ook nog een aanzienlijk deel van deze groep werk en is er vaak sprake van kortstondige arbeidscontracten met een beperkt aantal uren en werk onder het eigen opleidingsniveau.

Toename dak- en thuislozen

We zien een toename van het aantal dak- en thuisloze mensen in de regio Gelderland Zuid. Dit wordt veroorzaakt door verschillende maatschappelijke ontwikkelingen, zoals een tekort aan woningen, hogere eigen bijdrage voor maatschappelijke opvangvoorzieningen en geen beschikbare passende intramurale plekken. In Nijmegen zijn 590 dak- en thuisloze volwassenen geteld en 69 kinderen. Mensen worden ook meegeteld als dak- en thuislozen als ze bij familie, vrienden of derden verblijven.

2.3 Beleidsontwikkelingen

Programma Vereenvoudiging Inkomensondersteuning voor Mensen

Ook het Rijk ziet dat er iets moet veranderen. In het programma Vereenvoudiging Inkomensondersteuning voor Mensen (VIM) onderzoeken de betrokken overheidsorganisaties (SZW, Financiën, VWS, OCW en BZK, UWV, dienst Toeslagen, Belastingdienst, SVB, DUO en gemeenten via VNG en Divosa) hoe de inkomensondersteuning eenvoudiger en begrijpelijker kan. Daarbij kijken ze zowel naar korte termijn als de middellange termijn.

SEO economisch onderzoek heeft voor de programmadirectie VIM een verkenning uitgevoerd naar het verminderen van de complexiteit van het Nederlandse stelstel van inkomens-ondersteuning[2]. De verkenning beschrijft drie scenario's:

1) Vereenvoudigen uitvoering voor inwoners, zoals: eenvoudigere aanvraagprocedures of een proactieve dienstverlening;
2) Vereenvoudigen binnen de huidige regelingen, zoals: minder toegangseisen en minder parameters binnen regelingen;
3) Vereenvoudigen op stelselniveau, zoals: minder regelingen, geen inkomensafhankelijkheid en automatisch uitkeren.

Alhoewel het onderzoek zich met name richt op het totale Nederlandse systeem aan inkomensondersteuning en geen rekening houdt met mogelijke interacties tussen landelijk en gemeentelijk inkomensbeleid, benadrukt het wel het belang van vereenvoudiging en geeft het ons richting in de vereenvoudiging van het gemeentelijke systeem aan inkomensondersteuning.

Ook het rapport van het Instituut Publieke Economie (IPE) "Eerlijker en eenvoudiger armoedebeleid" (januari 2025), doet een voorstel voor een eenvoudigere inrichting van inkomens-ondersteuning. Zowel voor de inkomensondersteuning vanuit het Rijk als vanuit gemeenten. IPE geeft aan dat landelijke regelingen de basis moeten zijn en dat lokaal ruimte is voor maatwerk. Ze geeft aan dat een aantal regelingen die nu door gemeenten worden uitgevoerd (weer) onder de verantwoordelijkheid van het Rijk moeten vallen, waaronder de Individuele Inkomenstoeslag, de Studietoeslag en de Collectieve aanvullende ziektekostenverzekering. Regelingen die gemeenten inzetten ter bevordering van participatie kunnen het best samengevoegd worden tot één toelage. Hiervoor wordt de systeemwijziging zoals vanaf 2025 is ingezet in de gemeente Wageningen als voorbeeld genoemd: het Maatschappelijk Meedoen Budget (MMB).

Nationaal Programma Armoede en Schulden

In de Kamerbrief van 6 juni 2025 informeert Staatssecretaris Nobel de Tweede Kamer over het Nationaal Programma Armoede en Schulden[3]. Dit programma is de opvolger van de Aanpak geldzorgen, armoede en schulden 2022-2025 en heeft als doel om de toename van (kinder)armoede te voorkomen, de langetermijneffecten van armoede tegen te gaan en mensen in armoede te helpen vooruit te komen. Aandachtspunten waarop het Nationaal Programma focust zijn:

1. **Het voorkomen van geldzorgen**
2. **Kleine zorgen blijven klein: eenvoudige toegang tot hulp en ondersteuning**
3. **Hulp als het tegenzit: de negatieve effecten van geldzorgen beperken**
4. **Meer grip en overzicht: passende dienstverlening voor mensen**
5. **Perspectief voor de toekomst: oplossen van armoede en schulden**

Verder wil het Rijk inzetten op het eenvoudiger maken van landelijke regels en zo het armoedebeleid vereenvoudigen. Uitgangspunt daarbij is dat het Rijk de inkomensbasis goed regelt, zodat mensen voor hun inkomen niet afhankelijk zijn van gemeentelijke armoederegelingen.

Wet Proactieve Dienstverlening

Met het wetsvoorstel proactieve dienstverlening kunnen UWV, de SVB en gemeenten proactieve dienstverlening inzetten. Dit betekent dat zij mogen onderzoeken wie mogelijk recht heeft op een uitkering of een andere ondersteunende voorziening,

[2] *De impact van eenvoud: een verkenning naar de brede kosten en baten van eenvoudigere inkomensondersteuning. SEO Economisch Onderzoek, 14 april 2025.*

[3] *Kamerbrief over Nationaal Programma Armoede en Schulden | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl*

[4] *https://www.internetconsultatie.nl/wetproactievedienstverleningszw/b1*

maar deze niet gebruikt. Zij mogen actief contact opnemen met deze mensen en hen ondersteunen bij een aanvraag voor een uitkering of voorziening. Hiervoor mogen zij persoonsgegevens verwerken. Het doel van deze wet is niet-gebruik van uitkeringen en andere voorzieningen in de sociale zekerheid verminderen. Het wetsvoorstel is op 14 februari 2025 naar de Raad van State gestuurd. Precieze inwerkingtreding van het wetsvoorstel is nog niet bekend.[4]

Participatiewet in balans

De Participatiewet heeft als doel om zoveel mogelijk mensen met arbeidsvermogen aan het werk te helpen, ook mensen met een arbeidsbeperking. De wet vervangt sinds 2015 de Wet werk en bijstand (WWB), Wajong en (deels) WSW, en moet zorgen voor een inclusieve arbeidsmarkt waarin iedereen naar vermogen bijdraagt. Gemeenten voeren de wet uit en bieden ondersteuning op maat, zoals inkomensvoorziening of re-integratie.

Met het programma Participatiewet in balans wil het Rijk de huidige Participatiewet vereenvoudigen en verbeteren, met als doel:

- Een begrijpelijke wet die werkt voor mensen, met vertrouwen en oog voor de menselijke maat.
- Meer mensen vanuit de Participatiewet sneller aan het werk helpen of op een andere manier laten deelnemen aan de maatschappij.
- Het aantrekkelijker maken van werk naast een uitkering, bijvoorbeeld door het uniformeren van bijverdiengrenzen en het invoeren van een bufferbudget om inkomensschommelingen op te vangen.
- Eenvoudigere aanvraagprocedures voor bijstandsuitkeringen.

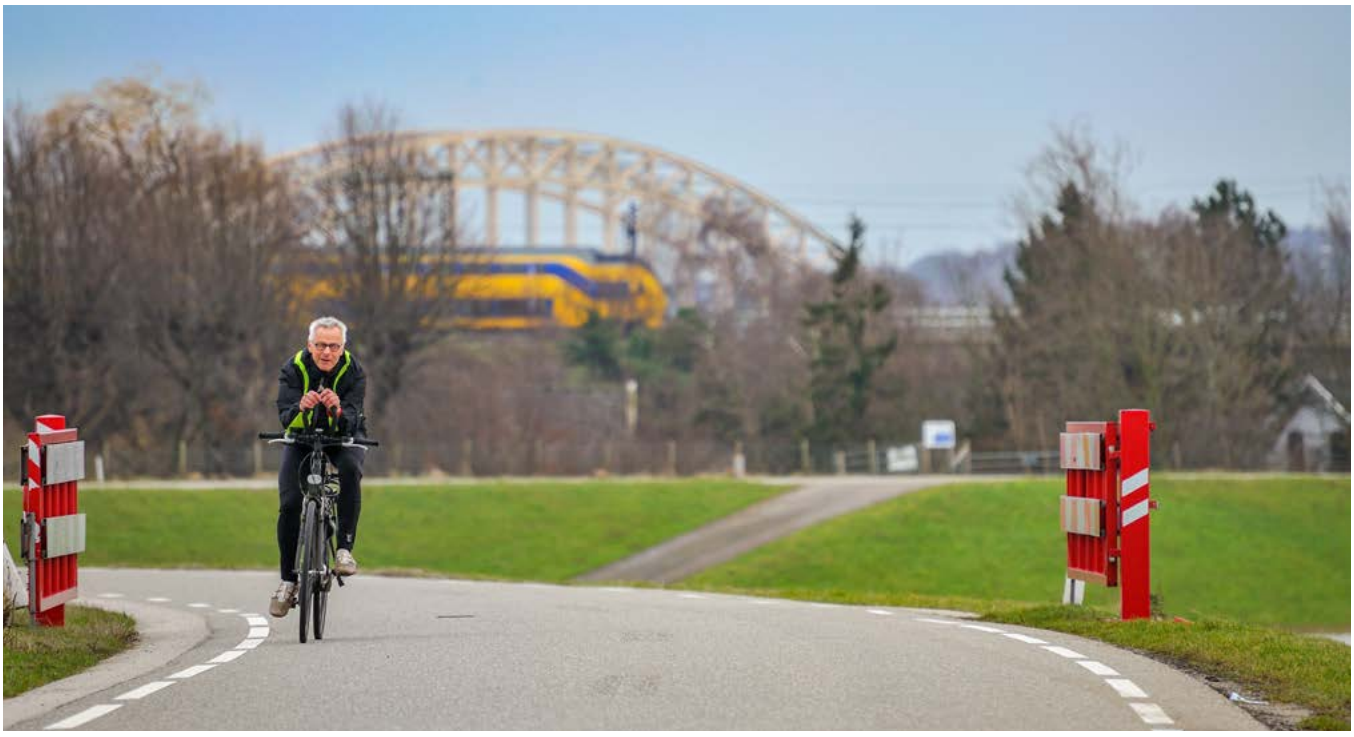
Het programma Participatiewet in balans bestaat uit 3 sporen:

Spoor 1: Maatregelen op korte termijn, het wetsvoorstel voor de wijzigingen is op 22 april 2025 aangenomen door de Tweede kamer en ligt momenteel voor aan de Eerste Kamer.
Spoor 2: Fundamentele herziening van de Participatiewet op langere termijn.
Spoor 3: Versterken van de vakkundigheid in de uitvoering.

Afhankelijk van de bespreking in de Eerste Kamer is de geplande inwerkingtreding van het wetsvoorstel 1 januari 2026[5].

Meer mogelijkheden om te werken voor asielzoekers en ontwikkeling langetermijnbeleid Oekraïners

Verschillende beleidsontwikkelingen bieden kansen om de financiële en sociale zelfredzaamheid van vluchtelingen te

[5] https://www.eerstekamer.nl/wetsvoorstel/36582_participatiewet_in_balans

[6] *Amendement: Leidende principes voor zorg, welzijn en ondersteuning. Stadsbegroting 2025-2028. 13 november 2024.* https://nijmegen.bestuurlijkeinformatie.nl/Reports/Item//0fd36be3-dec1-4d4a-a1aa-bacea0a985bd

bevorderen. Met de nieuwe Wet inburgering zijn gemeenten sinds 2022 verantwoordelijk voor de organisatie van inburgering, waarbij er meer ruimte is om inburgering en participatie te combineren in duale trajecten. Voor asielzoekers, die (nog) geen verblijfsvergunning hebben is begin 2024 de zogenaamde 24-weken-eis, waarin werd gesteld dat asielzoekers slechts 24 weken in het jaar mochten werken, geschrapt. Deze regel vormde een obstakel om een vroege participatie van asielzoekers mogelijk te maken. In een pilot kijkt gemeente Nijmegen samen met UWV en WerkBedrijf naar de mogelijkheden die er nu zijn om asielzoekers sneller naar werk te begeleiden. Voor ontheemden uit Oekraïners die naar Nederland gevlucht zijn werkt het kabinet aan een 'nationale terugvaloptie' voor ontheemden uit Oekraïne die langer in Nederland blijven. De verwachting is dat deze groep dan onder de reguliere dienstverlening van gemeenten gaat vallen, waaronder inzet op participatie en inkomensondersteuning.

2.4 Samenhang andere beleidsthema's

In de inleiding noemden we het al: financiële bestaanszekerheid gaat niet alleen over het wel of niet hebben van geld. Financiële bestaanszekerheid gaat ook over gezondheid, participatie en gelijke kansen. Daarmee raakt financiële bestaanszekerheid ook andere beleidsterreinen in het sociaal domein.

Deze visie op Financiële bestaanszekerheid draagt bij aan onze ambities op het sociaal domein. Binnen het sociaal domein hanteren we de leidende principes voor zorg, welzijn en ondersteuning. Deze zijn vastgesteld met de Stadsbegroting 2025-2028[6]. Wij vertalen de leidende principes naar de volgende uitgangspunten voor financiële bestaanszekerheid (in lijn met de Visie op gezondheid)

- **Iedereen moet mee kunnen doen**
- **We geven het goede voorbeeld**
- **Voorkomen is beter dan genezen**
- **We investeren ongelijk voor gelijke kansen**

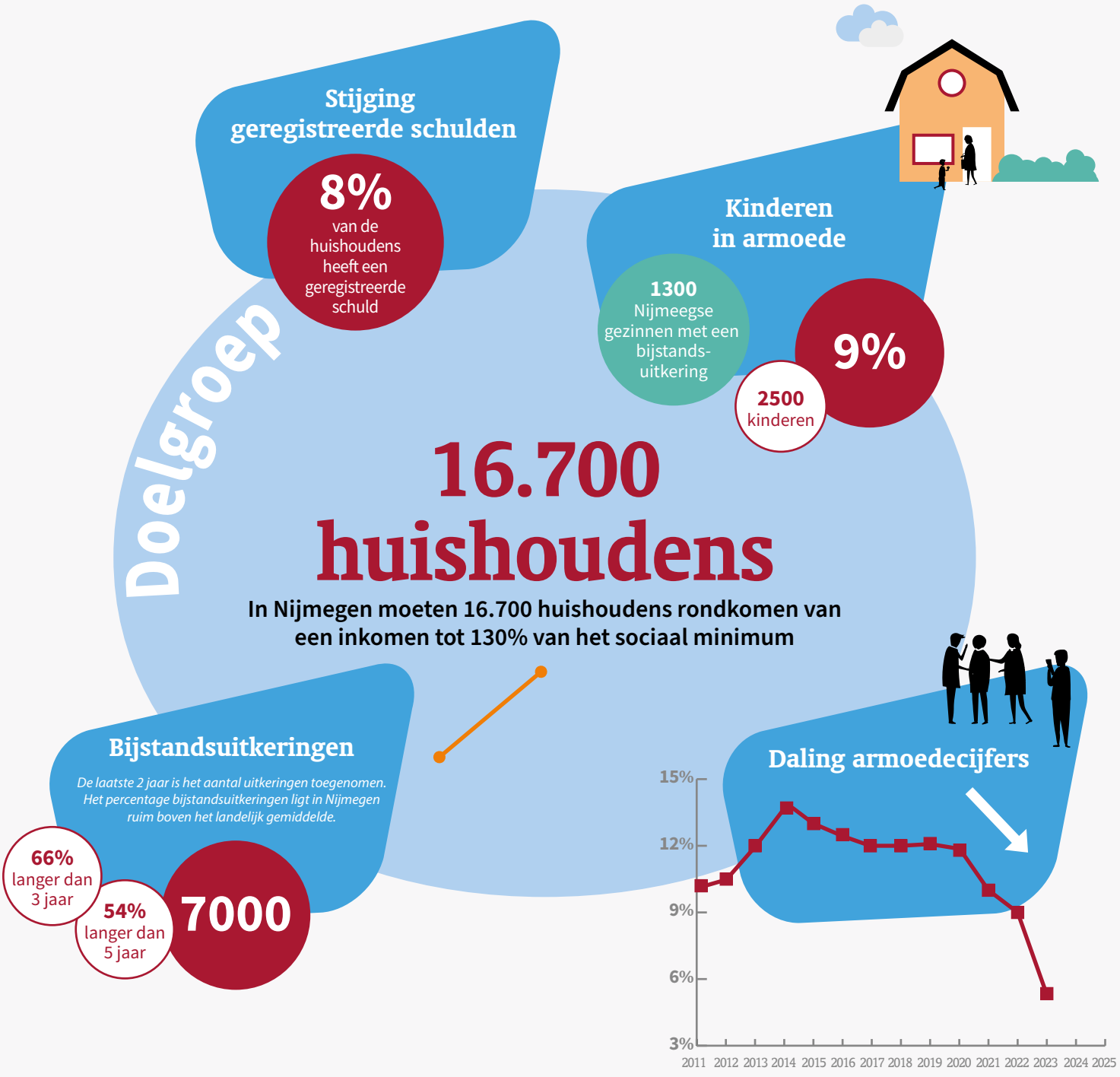
Naast het sociaal domein raakt financiële bestaanszekerheid ook aan beleidsthema's uit andere domeinen. Denk aan het bouwen van voldoende sociale huurwoningen, het opknappen van buurten, het creëren van een veilige en gezonde leefomgeving, het bieden van een veilige plek aan vluchtelingen en het bevorderen van integratie, het terugdringen van ongelijkheid en het stimuleren van de lokale economie door ondernemers te ondersteunen, de arbeidsmarkt te versterken en een aantrekkelijk vestigingsklimaat te creëren. Vanuit de visie financiële bestaanszekerheid werken we nauw samen met deze beleidsterreinen en stimuleren we collega's om rekening te houden met inwoners met geldzorgen en/ of met een laag inkomen. Dit doen we door mee te denken, te adviseren en ervaringsdeskundigen in te schakelen. Bijvoorbeeld wanneer het gaat om grote transities die op ons afkomen, zoals de energietransitie en klimaatadaptatie.

2.5 Omvang financiële bestaansonzekerheid in Nijmegen

Om een goed beeld te krijgen van de problematiek waar we met deze beleidsvisie een oplossing voor willen bieden, staan we stil bij de omvang van bestaansonzekerheid in Nijmegen. We gaan hier met name in op de conclusie die we trekken op basis van de beschikbare cijfers en minder op de verhalen achter de cijfers, terwijl juist de verhalen ons kunnen helpen de cijfers nog beter te duiden en ons beleid sterker te maken. Komende jaren willen we naast cijfers ('tellen') daarom ook meer inzetten op de verhalen achter de cijfers ('vertellen'), zie hoofdstuk 6. De cijfers zijn onder andere gebaseerd op de informatie uit de Nijmeegse Stads- en wijkmonitor 2025[7].

Hoewel de armoede in cijfers afgelopen jaren daalde, nam het aantal uitkeringen toe, steeg het aantal huishoudens met problematische schulden (tot aan 2024) en nam het aantal dak- en thuislozen toe. Daarnaast geven meer Nijmegenaren aan dat hun financiële situatie achteruitgegaan is/ slecht is en vinden minder mensen dat ze erop vooruit zijn gegaan. Wat we ook zien is dat de vaste kern van mensen met een uitkering groot is. En we weten inmiddels dat hoe langer iemand een uitkering ontvangt, hoe moeilijker vaak de weg naar werk. Ook zien we dat het gebruik van andere ondersteuning naast inkomensregelingen hoger is dan het gebruik onder de groep die niet van inkomensregelingen gebruik maakt. De uitdaging om inwoners ook komende jaren te ondersteunen in een financieel zeker bestaan blijft dan ook groot.

7. *Kerncijfers | Stads- en wijkmonitor 2025*

Doelgroep
Stijging geregistreerde schulden
8%
van de huishoudens heeft een geregistreerde schuld
Kinderen in armoede
1300
Nijmeegse gezinnen met een bijstands-uitkering
9%
2500
kinderen
16.700 huishoudens
In Nijmegen moeten 16.700 huishoudens rondkomen van een inkomen tot 130% van het sociaal minimum
Bijstandsuitkeringen
De laatste 2 jaar is het aantal uitkeringen toegenomen. Het percentage bijstandsuitkeringen ligt in Nijmegen ruim boven het landelijk gemiddelde.
66%
langer dan 3 jaar
54%
langer dan 5 jaar
7000
Daling armoedecijfers
15%
12%
9%
6%
3%
2011 2012 2013 2014 2015 2016 2017 2018 2019 2020 2021 2022 2023 2024 2025

3. Visie

De afgelopen jaren zetten we ons samen met de partners in de stad in om zoveel mogelijk mensen te ondersteunen in een financieel zeker bestaan. Hoewel het aantal mensen dat we afgelopen jaren bereikten steeg (zie evaluatie Armoede Agenda Nijmegen 2020-2024), laten voorgaande hoofdstukken zien dat er nog steeds veel te doen is.

Financiële bestaansonzekerheid heeft ingrijpende gevolgen voor individuen en voor de samenleving als geheel. Wanneer mensen niet zeker zijn van hun inkomen of niet in staat zijn om hun basisbehoeften te bekostigen, ontstaan vaak (chronische) stress, gezondheidsproblemen en sociaal isolement. Schulden kunnen zich opstapelen, wat leidt tot verdere uitsluiting, schaamte en een groeiende afstand tot werk of scholing. Kinderen die opgroeien in huishoudens met financiële onzekerheid lopen bovendien verhoogd risico op achterstanden in ontwikkeling en onderwijs. Op de lange termijn ondermijnt financiële bestaansonzekerheid het vertrouwen in instituties, vergroot het de ongelijkheid, en leidt het tot hogere maatschappelijke kosten, onder andere in de zorg, schulddienstverlening en handhaving.

We zien financiële bestaansonzekerheid als belangrijke oorzaak en versterker van problemen op andere levensgebieden. Andersom geldt ook: problemen op andere levensgebieden kunnen leiden tot financiële bestaansonzekerheid. Langdurige financiële onzekerheid heeft een grote impact op het welzijn van onze inwoners. Deze Nijmegenaren komen hierdoor terecht in een vicieuze cirkel van financiële problemen, gezondheidsproblemen en een ongezondere leefomgeving. Deze trend leidt tot een steeds grotere ongelijkheid in de samenleving.

Stabiel en voorspelbaar inkomen

In Nijmegen willen we dat iedereen beschikt over voldoende en stabiel inkomen om te kunnen voorzien in hun basisbehoeften, zoals wonen, voeding, gezondheidszorg en onderwijs. Het gaat daarbij niet alleen om het hebben van inkomen uit werk of een uitkering, maar ook om de voorspelbaarheid en continuïteit

> "Het is belangrijk te beseffen dat de doelgroep heel divers is. Er is niet één weg uit problematische schulden. Maatwerk is cruciaal."
>
> **Bas - Ervaringsdeskundige**

van dat inkomen. Door te zorgen voor continue financiële bestaanszekerheid bieden we mensen perspectief om bewust keuzes te maken die helpen om hun leven weer op te bouwen en stellen we mensen (weer) in staat om met vertrouwen naar de toekomst te kijken, schulden te vermijden of af te lossen, en actief deel te nemen aan de samenleving, bijvoorbeeld door sociale of culturele activiteiten en sport.

De volgende ambities sluiten aan op onze visie en verwerken we in de komende Stadsbegroting:
- ''Nijmegenaren kunnen rondkomen''
- "Nijmegenaren kunnen meedoen".

Als gemeente zetten we ons samen met onze partners in om deze inwoners te ondersteunen. We versterken de financiële bestaanszekerheid en doorbreken de vicieuze cirkel. Financiële bestaanszekerheid is voorwaardelijk om mee te kunnen doen in de samenleving. Financiële bestaanszekerheid is dan ook de springplank naar een gezondere, socialere en economisch stabielere samenleving. We werken als gemeente niet alleen aan de ambities en doelen die in deze visie zijn gesteld: dit doen we samen met ons netwerk van partners, en vooral met, voor en door onze inwoners. Gezamenlijk bouwen we aan een sterke sociale basis waarin financiële bestaans-zekerheid gewaarborgd is.

> "Je doet niet mee, je bungelt onderaan de maatschappij en voelt je minder gezien. Het is ook belastend om te moeten zeggen: 'Ik heb hulp nodig.'"
>
> **Bas - Ervaringsdeskundige**

Voor het programma Werk en Inkomen is een aantal doelen gesteld:

Nijmegenaren kunnen meedoen	Nijmegenaren kunnen rondkomen
Meer perspectief op maatschappelijke participatie en/of duurzaam, betaald werk.	Verstrekken van **uitkeringen en toeslagen**.
Stimuleren en versterken van de samenwerking in de arbeidsmarktregio.	Aanbieden aanvullende gemeentelijke **inkomensondersteunende** regelingen.
Verkleinen gezondheidsverschillen armoede.	**Voorkomen** problematischeschulden.
Bestrijden gevolgen opgroeien in armoede.	**Duurzaam** uit de schulden.
Participatie bevorderen van inwoners vanaf 18 jaar.	

IN DE UITWERKING VAN ONZE VISIE HANTEREN WE DE VOLGENDE UITGANGSPUNTEN:

HET MOET SNELLER EN MAKKELIJKER: INVOEREN VAN EEN NIJMEEGS MAATSCHAPPELIJK MEEDOEN BUDGET

We willen dat hulp snel en makkelijk bereikbaar is voor inwoners. Waar we de afgelopen jaren vooral werkten aan het vereenvoudigen van de uitvoering voor inwoners en het vereenvoudigen binnen regelingen gaan we met deze visie een stap verder. We kiezen ervoor om naast het verder vereenvoudigen van de uitvoering en regelingen (scenario 1 en 2 uit de verkenning van SEO Economisch Onderzoek) ook de eerste stappen te zetten op het gebied van het vereenvoudigen op stelselniveau (scenario 3 uit de verkenning van SEO Economisch Onderzoek). Onze stip op de horizon is het invoeren van een Nijmeegse variant op het Maatschappelijk Meedoen Budget van de gemeente Wageningen. Dit is een voorbeeld voor een vereenvoudiging op stelselniveau. De gemeente Wageningen heeft al haar regelingen op inkomensondersteuning omgezet naar één Maatschappelijk Meedoen Budget (MMB). Per huishouden wordt er gekeken naar de inkomsten en uitgaven en hoeveel de inwoner aan extra financiële ondersteuning nodig heeft. Ondersteuning ontvangen inwoners in de vorm van een maandelijkse uitbetaling. Dit systeem gaat uit van vertrouwen en eigen regie en is voor inwoners veel eenvoudiger dan het aanvragen van allerlei verschillende regelingen. Uitgangspunten die ook goed aansluiten bij Nijmegen. Daarom werken we in Nijmegen op termijn toe naar een Nijmeegse variant op het Maatschappelijk Meedoen Budget. We verwachten echter dat de impact van een dergelijk systeem op de uitvoering fors zal zijn. We starten daarom met een verkenning en voeren een voor Nijmegen passend systeem stapsgewijs in. Omdat we het belangrijk vinden dat we ook gedurende deze voorbereidingsperiode een stevig systeem aan inkomensondersteuning hebben, krijgt dit ook onze aandacht. Er zijn nú Nijmegenaren met honger, en zij moeten ook nu goed geholpen worden.

IEDEREEN MOET KUNNEN MEEDOEN

Een gebrek aan financiële bestaanszekerheid heeft veel negatieve gevolgen. Eén daarvan is dat mensen die hier mee te maken hebben niet of minder mee kunnen doen in de samenleving. We willen dat iedere Nijmegenaar kan deelnemen in de samenleving, ook mensen die net nieuw zijn in Nijmegen zoals vluchtelingen en statushouders. Het liefst door te werken en zelf voldoende inkomen te verdienen. Wanneer dat niet lukt biedt het Rijk een sociaal vangnet. Zoals de commissie 'sociaal minimum' echter liet zien, is dat vangnet voor veel huishoudens niet voldoende. Bij veel huishoudens ontbreekt het geld voor basisbehoeften. Voor zaken als sport of cultuur is dan helemaal geen ruimte. Tot de invoering van een Nijmeegse variant op het Maatschappelijk Meedoen Budget blijven we daarom een breed lokaal aanbod van toegankelijke regelingen aanbieden, aanvullend op de inkomensondersteuning vanuit het Rijk.
Deze regelingen maken het mensen makkelijker om zich te verplaatsen door de stad, of geven mensen toegang tot sport, cultuur of ontspanning. We vinden het extra belangrijk dat kinderen mee kunnen doen, zodat ieder kind de kans heeft om te sporten of op muziekles te gaan en zo een breder netwerk en vaardigheden op te bouwen. Ook hier blijven we komende jaren op inzetten. Op deze manier leveren we een bijdrage aan het bestrijden van intergenerationele armoede en het bevorderen van kansengelijkheid. Daarnaast hebben we regelingen voor mensen die zich in een uitzonderlijke situatie bevinden, zoals vluchtelingen of asielzoekers.

MAATWERK DOOR DE DIVERSITEIT VAN DE DOELGROEP

De doelgroep inwoners met een laag inkomen is divers. Van kinderen die opgroeien in armoede, jongeren/ volwassenen met schulden, chronisch zieken, dak- en thuislozen, verslaafden, vluchtelingen (asielzoekers, statushouders, mensen zonder documenten en Ontheemden uit Oekraïne), arbeidsmigranten, mensen met lage basisvaardigheden tot aan hoogopgeleide professionals en (zelfstandig) ondernemers. De diversiteit van de doelgroep laat zien: geldzorgen is iets dat iedereen kan overkomen. Dit maakt ook dat we de doelgroep inwoners met een laag inkomen niet over één kam kunnen scheren én dat één aanpak voor alle inwoners met een laag inkomen niet werkt. Achter de problemen die we aan de buitenkant zien schuilen mensen met verschillende verhalen, verschillende ervaringen en verschillende dromen. Niet ons aanbod maar de persoonlijke situatie van een inwoner moet centraal staan willen we de juiste hulp kunnen bieden. Hoewel we afgelopen jaren al steeds vaker maatwerk hebben ingezet, scherpen we dit verder aan. Maatwerk is voortaan geen uitzondering meer, maar een bewuste keuze om mensen daadwerkelijk verder te helpen.

Speerpunten

Deze visie en uitgangspunten leiden tot **vier speerpunten.**
Aan de hand van deze vier speerpunten geven we onze **visie en ambities** de komende jaren vorm:

Onze inzet op het gebied van (preventie van) schulden is verweven door deze visie. Inwoners vroeger, sneller en beter helpen is een rode draad die door beide beleidskaders loopt.

4. Speerpunten

In dit hoofdstuk beschrijven we de vier speerpunten waar we de komende jaren aan werken.
Dat doen we op visieniveau.
Concrete acties die horen bij deze speerpunten worden na vaststelling van de visie nader uitgewerkt in een uitvoeringsplan.
Dit uitvoeringsplan maken we samen met partners en ervaringsdeskundigen.

Omdat de beleidsterreinen schuldhulpverlening en financiële bestaanszekerheid zo nauw met elkaar verbonden zijn, benoemen we hieronder per speerpunt wat de koppeling is met schuldhulpverlening. Op termijn werken we toe naar één visie Financiële bestaanszekerheid waarin ook de plannen voor schuldhulpverlening zijn opgenomen.

4.1 Speerpunt 1: We verstevigen de basis: inkomen, zorg en voedsel

Waarom?
Inkomen, zorg en voedsel zijn essentieel om mensen zekerheid en gelijke kansen te bieden. Als we snel hulp bieden bij de grootste problemen, voorkomen we dat de situatie verslechtert. Iedereen heeft recht op een menswaardig bestaan, en voldoende inkomen speelt daarin een belangrijke rol. Door op tijd in te grijpen – bijvoorbeeld met goede zorg en toegang tot gezond eten – voorkomen we grotere problemen en komt er ruimte om ook dieperliggende zorgen aan te pakken. Op de lange termijn levert dit niet alleen een gezondere en sterkere samenleving op, maar besparen we ook kosten.

Naast inkomen, zorg en voedsel is ook een goede en betaalbare woning van belang. We blijven hiervoor aandacht vragen binnen plannen die op dit vlak binnen de gemeente worden gemaakt.

Wat?
Inkomen
In hoofdstuk 2 noemden we het al: de Rijksoverheid is primair verantwoordelijk voor het stelsel van inkomensvoorzieningen en sociale zekerheid in Nederland. Door het bepalen van wettelijke kaders bepaalt de Rijksoverheid de basis waarbinnen financiële bestaanszekerheid wordt gewaarborgd. Gemeenten proberen veelal – binnen de mogelijkheden die zij hebben, want zij mogen immers geen inkomenspolitiek voeren – de gaten te dichten. Hierdoor is de afgelopen jaren in Nijmegen een netwerk aan extra voorzieningen en regelingen ontstaan.

Veel van deze voorzieningen en regelingen pakken niet de kernoorzaak van het probleem aan: een te laag besteedbaar inkomen om van rond te komen. Als lokale overheid zien we het als onze taak om dit probleem landelijk onder de aandacht te blijven brengen. Dit doen we door vanuit beleid aan te sluiten op landelijke bijeenkomsten en input te blijven leveren voor landelijk inkomensbeleid via organisaties zoals de VNG.

Binnen de mogelijkheden die we als gemeente wel hebben richten we ons in Nijmegen op het bieden van financiële steun en schuldhulpverlening om inwoners te helpen een stabiel inkomen te verkrijgen en schulden te verminderen. De ondersteuning die we bieden is divers: van de bijstandsuitkering tot ondersteuning bij life events, zoals met pensioen gaan. De minima-effect-rapportage 2024 laat zien dat met de aanvullende regelingen die Nijmegen kent alle onderzochte huishoudens de maandbegroting rondkrijgen, mits zij gebruikmaken van alle beschikbare inkomensondersteuning, zowel landelijk als lokaal. Dit is echter een theoretisch model en we zien in de praktijk dat dit lang niet altijd lukt.

De komende jaren werken we daarom aan een vereenvoudiging van de gemeentelijke ondersteuning en aan een verbetering van het bereik. De afgelopen jaren hebben we hierin al geïnvesteerd en positieve resultaten geboekt. Toch is het systeem nog te complex en bereiken we nog steeds bepaalde groepen inwoners onvoldoende, zoals werkende armen, mensen met beperkte basisvaardigheden en mensen met een migratieachtergrond. Hier ligt nog een flinke opgave. We zien echter ook dat de basis die we bieden niet

> "In het verleden voelde ik vooral wantrouwen. Bij aanvragen voor een uitkering moest ik mijn hele leven verantwoorden en voelde ik me vaak veroordeeld."
>
> **Vinanda - Ervaringsdeskundige**

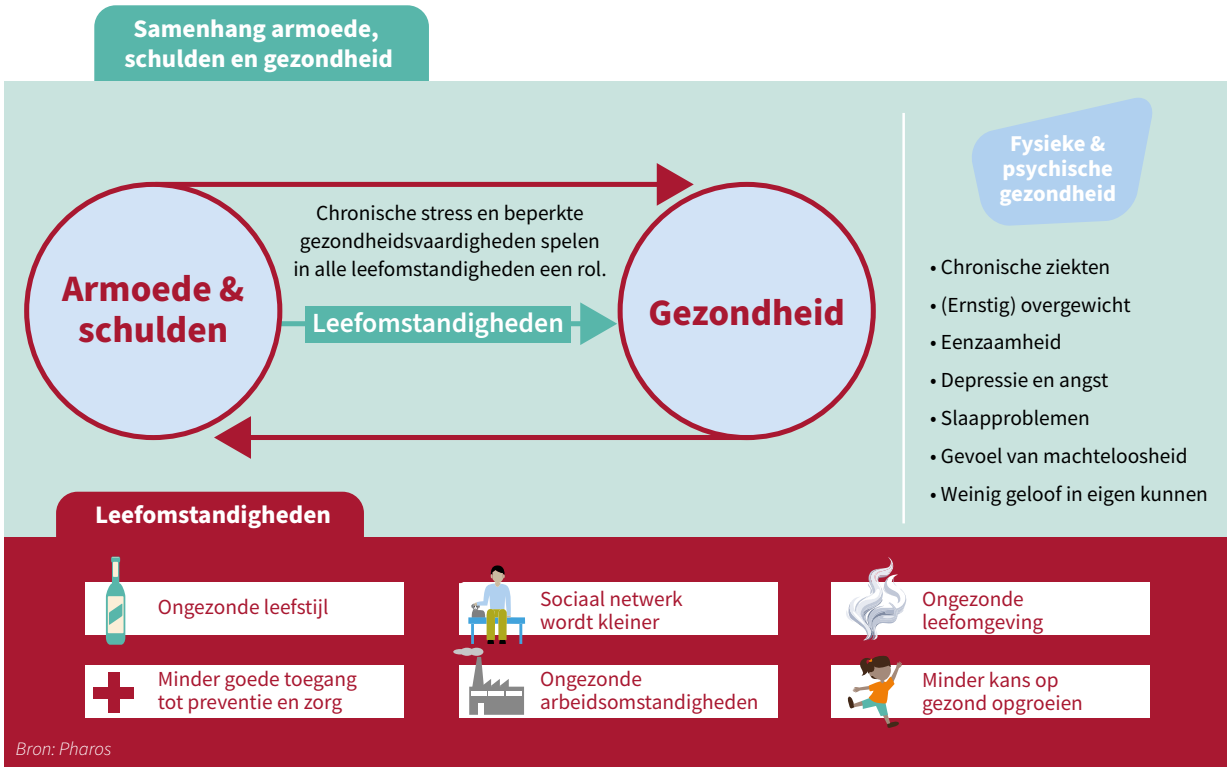
voor iedereen toereikend is. Naast het feit dat nog niet iedereen bereikt wordt, zien we dat door omstandigheden, zoals schulden, de basis onvoldoende kan zijn. We willen ervoor waken dat we niet nog meer pleisters gaan plakken en telkens nieuwe regelingen optuigen of bestaande regelingen steeds verder uitbreiden. Daarmee houden we het complexe systeem van inkomensondersteuning immers in stand. In plaats daarvan zetten we daarom in op het bieden van maatwerk wanneer dat nodig is en werken we toe naar een Nijmeegse variant op het Maatschappelijk Meedoen Budget. Zie hiervoor ***hoofdstuk 3 visie*** en **speerpunt 4.2**. Vertrouwen en de menselijke maat in onze ondersteuning blijft vertrekpunt.

Aanpak energiearmoede

Energiearmoede is een groot probleem. Steeds meer mensen hebben moeite om hun energierekening te betalen of hun kunnen hun woning onvoldoende verwarmen of verlichten. Vooral mensen met een laag inkomen, die wonen in slecht geïsoleerde huurwoningen, worden onevenredig hard getroffen. De stijgende energieprijzen, in combinatie met beperkte mogelijkheden om te verduurzamen, zorgen ervoor dat deze mensen geconfronteerd worden met keuzes tussen basisbehoeften zoals verwarming of voedsel. Energiearmoede heeft ook invloed op gezondheid, leefcomfort en participatie. Afgelopen jaren is zowel op landelijk als op lokaal niveau fors extra ingezet op het terugdringen van energiearmoede. Vanuit onze visie op financiële bestaanszekerheid blijven we dit samen met andere beleidsdomeinen zoals duurzaamheid en wonen doen.

Zorg

Een van de grootste uitdagingen van deze tijd is het verkleinen van gezondheidsverschillen. Nederland kent grote ongelijkheid in kansen op gezondheid. Mensen met een lage sociaaleconomische positie (SEP) leven gemiddeld 5 jaar korter en krijgen ruim 14 jaar eerder te maken met een slechtere gezondheid dan mensen met een hoge sociaaleconomische positie (SEP)[8]. Gezondheidsachterstanden van mensen met een lage SEP zijn niet alleen een individueel gezondheidsprobleem, maar ook een groot maatschappelijk probleem. Het leidt tot hoge zorgkosten, minder arbeidsproductiviteit en veel mentale problemen. Met een stapeling van maatschappelijke problemen tot gevolg.

8. *Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) 2023, www.vws.nl*

Zo hebben mensen met gezondheidsproblemen of -beperkingen vaak meer kans om in sociale isolatie terecht te komen. Dit kan leiden tot een neerwaartse spiraal waarin gezondheid, welbevinden en sociale participatie elkaar negatief blijven beïnvloeden. De komende jaren geven we extra aandacht aan het verkleinen van gezondheidsverschillen. Hierbij sluiten we aan bij de uitgangspunten en acties vanuit de Visie op gezondheid Nijmegen 2040.

Vanuit het sociaal domein investeren we in preventieve maatregelen en werken samen met verschillende lokale en landelijke partijen. We sluiten aan bij het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Dit landelijke akkoord benadrukt het belang van een sterke sociale basis voor het opgroeien van een gezonde generatie. Daarnaast actualiseren we de afspraken over regionale samenwerking rond beschermd wonen en maatschappelijke opvang en zorgen we voor een regionale begroting om de zorg aan inwoners van Nijmegen en de regio voort te zetten (regionaal actieplan dak- en thuisloosheid).

Vanuit financiële bestaanszekerheid behouden we vooralsnog de collectieve aanvullende ziektekostenverzekering. Ook is bijzondere bijstand voor medische kosten mogelijk bij onvoorziene noodzakelijke situaties. We zien echter dat dit in de praktijk kan knellen en daarom onderzoeken we hoe we meer ruimte kunnen geven voor maatwerk voor medische kosten vanuit de bijzondere bijstand. Verder onderzoeken we hoe we samen met onze partners in de stad gratis preventieve mondzorg kunnen blijven bieden.

Voedsel

Voedsel is één van de basisbehoeften van de mens. In opdracht van het Rode Kruis heeft Ipsos in 2021 en 2024 onderzoek gedaan naar het landelijke beeld rondom voedselnood. Voedselnood wordt als volgt gedefinieerd: “Als iemand (soms of vaak) een te kort aan voedsel en/of een te kort aan gezond of gevarieerd voedsel heeft en dit geen eigen keuze is, maar een gevolg van onvoldoende toegang tot (gezond of gevarieerd) voedsel”[9]. Uit dit onderzoek blijkt dat 14% van de Nederlanders een vorm van voedselnood ervaart. Ongeveer de helft van de mensen die voedselnood ervaart noemt niet genoeg geld als oorzaak. 24% van de Nederlanders met voedselnood zou graag voedselhulp willen, maar heeft dat niet gekregen. Voedselnood blijft vaak verborgen omdat het meestal een sluitingspost is van de huishoudelijke begroting. Als er aan het einde van de maand geen geld meer over is voor voedsel, dan is dit niet gelijk zichtbaar. Voedselnood komt bij verschillende groepen voor (ook bij werkende, zzp’ers en studenten), maar omdat er relatief weinig signalen binnen komen (o.a. vanwege schaamte) blijft het vaak onzichtbaar. Vanuit financiële bestaanszekerheid zien we het als onze taak om voedselnood tegen te gaan. We blijven daarom ook komende jaren inzetten op voedselhulp door het ondersteunen van partners zoals (de sociale supermarkt van) de Voedselbank, de Vincentius Vereniging (noodpakketten) en het Rode Kruis (boodschappenkaarten).

De gevolgen van onvoldoende gezond en gevarieerd voedsel zijn groot, zowel op de fysieke als mentale gezondheid van mensen. Het is belangrijk dat gezonde voeding betaalbaar en toegankelijk is voor iedereen. In Nijmegen zetten we ons hiervoor in. Gezonde voeding én een gezonde voedselomgeving zijn belangrijke aandachtspunten binnen de visie op gezondheid, waar we vanuit financiële bestaanszekerheid op aansluiten.

Samen met het gezondheidsbeleid werken we aan een dekkend landschap van toegankelijke ondersteuning op het gebied van gezond (en lokaal) voedsel. Ook geven we samen met het domein gezondheid een impuls aan initiatieven zoals de Blauwe Tomaat en Van Tuin tot bord. We onderzoeken samen met scholen hoe we kunnen zorgen dat alle kinderen beschikken over een gezonde lunch op school.

Koppeling schuldhulpverlening

Leven met schulden betekent dat je basisbehoeften onder druk staan. Inwoners moeten een deel van hun inkomen gebruiken om openstaande schulden terug te betalen. Ze hebben vaker een minimale zorgverzekering vanwege een achterstand bij de zorgpremie. Daar komt bij dat ze geen buffer hebben om een rekening van bijvoorbeeld de tandarts op te vangen. En omdat hun inkomen onder druk staat, houden ze weinig over voor (gezond) voedsel. Daarom blijven we aandacht geven aan het voorkomen en zo snel mogelijk oplossen van schulden. Een bestaan zonder schulden zorgt ervoor dat inwoners ruimte hebben om te leven in plaats van te overleven. Als die ruimte er is, zullen zij vaker gebruik maken van zorg en hebben ze vaker voldoende geld voor voedsel.

9. *Voedselnood in Nederland (2024). Ipsos i&o, https://206.wpcdnnode.com/ipsos-publiek.nl/wp-content/uploads/2024/04/voedselnood-in-nederland_1-meting-2024_belangrijkste-resultaten_definitief.pdf*

4.2 Speerpunt 2: We stimuleren meedoen en bieden ondersteuning toegankelijk en dichtbij

Waarom?

We willen dat alle Nijmegenaren met geldzorgen mee kunnen doen en de ondersteuning krijgen die zij nodig hebben. We willen dat inwoners vertrouwen hebben in de gemeente en ons zien als behulpzame en rechtvaardige overheid.

Wat?

Het zetten van een stap naar hulp is vaak een grote. We weten bijvoorbeeld dat het gemiddeld 5 jaar duurt voordat mensen met schulden de stap zetten naar hulp. Daarom is toegankelijke ondersteuning een noodzaak.

Toegankelijk

Zoals beschreven gaan we in Nijmegen aan de slag met het vereenvoudigen van de gemeentelijke inkomensondersteuning op 3 niveaus:

1) vereenvoudigen uitvoering voor inwoners, zoals: eenvoudigere aanvraagprocedures of een proactieve dienstverlening;
2) vereenvoudigen binnen de huidige regelingen, zoals: minder toegangseisen en minder parameters binnen regelingen;
3) vereenvoudigen op stelselniveau, zoals: minder regelingen, geen inkomensafhankelijkheid en automatisch uitkeren[10].

Hiermee zorgen we voor een stadsbreed aanbod aan inkomensondersteuning. Dit zien we als de basisvoorziening voor financiële bestaanszekerheid. De grootste stap die we gaan zetten is de verandering naar een Nijmeegs Maatschappelijk Meedoen Budget. In opmaat daarnaartoe vereenvoudigen we de gemeentelijke regelingen. Hoe we precies toewerken naar het Maatschappelijk meedoen budget en welke stappen we gaan zetten werken we nader uit in het uitvoeringsplan. Hierin kijken we ook naar hoe we een eventuele armoedeval zo veel mogelijk kunnen verzachten, bijvoorbeeld door maatwerk.

Nijmeegse Stadspas

De gemeenteraad heeft in november 2023 de motie ‘Het is tijd voor een stadsbrede stadspas’ aangenomen. Hierin vraagt de gemeenteraad om een verkenning van de kansen, mogelijkheden, kosten en baten van verschillende vormen van een stadspas. De raad geeft in de motie aan dat een stadspas het Nijmeegse beleid moet aanvullen en versterken, niet verdubbelen. Bovendien mag een stadspas in geen geval stigmatiserend zijn. Deze verkenning is afgerond (zie bijlage 3). De verkenning beschrijft uitgebreid de mogelijkheden van een stadspas en relateert dit aan de Nijmeegse uitgangssituatie. Het onderzoek beschrijft **drie scenario’s:**

1. *Overstappen op een stadspas, met daarbinnen drie varianten:*
   - Een stadspas alleen voor mensen met een laag inkomen;
   - Een stadspas voor mensen met een laag inkomen én andere doelgroepen zoals vrijwilligers, mantelzorgers, ambtenaren en studenten;
   - Een stadspas voor alle inwoners (stadsbrede stadspas).
2. *Huidige platform optimaliseren, een voorziening in de vorm van een online webshop.*
3. *Voortzetten huidige inzet op terugdringen niet-gebruik en vasthouden aan de huidige vorm van aanbieden ondersteuning.*

De verkenning adviseert – op basis van de richtlijnen opgenomen in de motie – om over te gaan op een stadsbrede stadspas. Hierbij wordt wel als voorwaarde gesteld dat dit een gezamenlijke ambitie moet zijn van het sociaal en economische domein.

In de verkenning naar een stadsbrede stadspas wordt géén rekening gehouden met een systeemwijziging zoals ingevoerd is in de gemeente Wageningen, de stip op de horizon die we met deze visie Financiële bestaanszekerheid wél zetten. We kiezen daarom op dit moment, in tegenstelling tot wat wordt geadviseerd in de verkenning, voor het voortzetten van de huidige inzet op het terugdringen niet-gebruik en houden we vast aan de huidige vorm van het aanbieden van ondersteuning. Dit doen we omdat het implementeren van een stadspas een aanzienlijke investering en arbeidscapaciteit vraagt. Een investering die we niet legitiem vinden wanneer we weten dat we over circa vier jaar overgaan naar een heel nieuw systeem aan inkomensondersteuning. Daar waar het huidige systeem knelt met de in deze visie omschreven speerpunten, voeren we verbeteringen door. Tot slot kiezen we voor deze weg omdat we inwoners zo veel mogelijk duidelijkheid en stabiliteit willen bieden. Twee grote veranderingen in relatief korte tijd draagt niet bij aan een zeker bestaan.

[10] *Bron: SEO Economisch Onderzoek*

Dichtbij

De gemeenteraad heeft met de kadernota ‘Samen werken, samen sterk’ opdracht gegeven om samen met partners en inwoners de sociale basis in te richten en verder te versterken. De afgelopen jaren is hieraan gewerkt in verschillende stadsdelen, waar we op voortbouwen. Op 26 maart 2025 heeft de gemeenteraad besloten hier een vervolg aan te geven in Nijmegen-Noord, Lindenholt en Zwanenveld/Lankforst door:

- Toe te werken naar gebiedsgerichte en opdrachtgestuurde financiering;
- Toe te werken naar sturing gericht op outcome en impact per gebied;
- Ons te committeren aan een meerjarige, lerende samenwerking met partners en inwoners (> 10 jaar).

De sociale basis bestaat uit gemeenschappen waarin mensen naar elkaar omkijken en elkaar ondersteunen. We zetten vol in op een sterke sociale basis, zodat iedere Nijmegenaar mee kan doen. Een basis waar iedereen die behoefte heeft aan hulp en ondersteuning, terecht kan. De inwoners en hun verbanden, voorzieningen en diensten die maatschappelijke partners aanbieden zijn onderdeel van de sociale basis en dragen bij aan bestaanszekerheid, kansengelijkheid en gezond en prettig samenleven. Een sterke sociale basis werkt preventief en tempert de individuele vragen om zorg en hulp. Om een sterke sociale basis te creëren waar inwoners vertrouwen hebben in de overheid, is het belangrijk om te luisteren naar wat inwoners nodig hebben en waar zij in hun eigen wijk prioriteit aan geven. Middels stadsdeelprogrammeren gebeurt dit steeds meer. Ook het thema geldzorgen zien we in deze stadsdelen terugkomen.

De relatie tussen de sociale basis en financiële bestaanszekerheid is wederkerig. We zien financiële bestaanszekerheid als randvoorwaarde voor deelname aan de sociale basis en tegelijkertijd zien we deelname aan de sociale basis als versterker van financiële bestaanszekerheid.

Door te investeren in de sociale basis, met aandacht voor financiële bestaanszekerheid, zorgen we ervoor dat ook echt iedereen mee kan doen in deze sociale basis.

Om ook vanuit deze visie financiële bestaanszekerheid te kunnen investeren in de sociale basis en ook echt initiatieven vanuit de wijken/stadsdelen te kunnen steunen willen we een flexibel budget opnemen. Dit werken we in het uitvoeringsplan nader uit.

Communicatie en dienstverlening

We vinden het belangrijk dat onze regelingen zo gemakkelijk mogelijk zijn aan te vragen, of zelfs automatisch worden toegekend als we zeker weten dat mensen er recht op hebben. Daarom zorgen we dat er hulp beschikbaar is bij het aanvragen. De informatie die we geven over regelingen is duidelijk en op B1-niveau. Formulieren zijn zo kort en simpel mogelijk en zijn te vinden via diverse kanalen, zoals de website, bij de Financieel experts in de wijk en de Stips. Door middel van communicatie zetten we uitgebreid in op de bekendheid van de dienstverlening en de diverse regelingen die we bieden. Daarbij houden we rekening met de diversiteit van de doelgroep, bijvoorbeeld door de keuzevrijheid te bieden om digitaal of analoog contact met ons op te nemen, en sluiten we zoveel mogelijk aan bij de leefwereld van de inwoners. Dit sluit aan bij de visie op dienstverlening van de gemeente Nijmegen.

Ook de inzet van ervaringsdeskundigen helpt in de communicatie naar onze inwoners. Vanuit hun eigen ervaring en kennis vormen ervaringsdeskundigen een belangrijke brug tussen de systeemwereld van de gemeente en de leefwereld van de inwoner.

Extra aandacht voor beperkte basisvaardigheden

Vanuit het terugdringen van gezondheidsverschillen is de inzet op beperkte basisvaardigheden een belangrijk aandachtspunt. 3,3 miljoen Nederlanders van 16 jaar en ouder hebben moeite met taal, rekenen en/of digitale vaardigheden.[11] In Nijmegen heeft 10% van de beroepsbevolking beperkte basisvaardigheden, wat neerkomt op 13.000 inwoners. Het beschikken over basisvaardigheden zoals taalvaardigheid, rekenen en digitale vaardigheden is binnen het huidige systeem van (inkomens)ondersteuning noodzakelijk. Wie moeite heeft met lezen en schrijven, het begrijpen van rekeningen of het invullen van formulieren loopt een groter risico op financiële- en gezondheidsproblemen. In Nijmegen werken we met een aantal vaste partners samen om mensen met beperkte basisvaardigheden te vinden en door te leiden naar passend educatief aanbod. Het formele aanbod voor de regio Rijk van Nijmegen wordt verzorgd door ROC Nijmegen. Zij zijn al jaren een vaste partner die wij vanuit WEB-middelen (Wet Educatie en Beroepsonderwijs) subsidiëren. Voor non-

formeel aanbod, met name gericht op het vergroten van digitale vaardigheden, kunnen inwoners terecht bij de openbare bibliotheek Gelderland Zuid. We spannen ons in om professionals en vrijwilligers die contact hebben met de doelgroep toe te rusten de problematiek te herkennen en bespreekbaar te maken.

> "Ik kan als ervaringsdeskundige emoties van de inwoner vertalen naar de gemeente, en de technische informatie van de gemeente andersom weer vertalen naar de inwoner op een manier die minder hard binnenkomt. Zo ontstaat er vertrouwen, en dat is cruciaal om iemand door het proces te helpen."
>
> **Bas - Ervaringsdeskundige**

Ook zetten we in op financiële educatie aan (kwetsbare) jongeren door inzet van de geldlessen van Moneyways en Moneystart op het voorgezet onderwijs en mbo. Hiermee versterken we de basisvaardigheden en de weerbaarheid van jongeren rondom financiën. Daarnaast werken we continu aan een zo breed mogelijk aanbod zodat er voor iedere leervraag een passend leertraject is. We zorgen dat onze communicatie over de dienstverlening op het gebied van financiële bestaanszekerheid toegankelijk en begrijpelijk is voor inwoners met beperkte basisvaardigheden. We maken de aanvraagprocedure voor ondersteuning zo simpel als mogelijk. Ook blijft het aanvragen van hulp via de Stips en via de telefoon mogelijk.

[11] *Onacceptabel: 1 op de 5 volwassenen heeft lage basisvaardigheden (10 december 2024). Stichting Lezen en Schrijven, https://www.lezenenschrijven.nl/over-stichting-lezen-en-schrijven/actueel/onacceptabel-1-op-de-5-volwassenen-heeft-lage*

Koppeling schuldhulpverlening
Schulden leggen veel druk op het dagelijks leven, waardoor iemand zowel mentaal als financieel weinig ruimte heeft om mee te kunnen doen. Daarom krijgen inwoners die in beeld zijn bij schuldhulpverlening, altijd hulp bij het aanvragen van regelingen waar zij voor in aanmerking komen. Zo ook de meedoenregeling en het busvoordeelabonnement. Als er kinderen zijn schakelen we ook de hulp van Stichting Leergeld in. Daarnaast hebben we contact met de Buurtsportcoaches en organisaties die gratis activiteiten aanbieden.

De schuldhulpverlening in Nijmegen werkt al langer aan een laagdrempelige en duidelijke toegang voor geldzorgen met de Financieel Expert in de Wijk (verder: FEW). Dit komt ook uit de basisdienstverlening, dat zijn voorschriften voor alle schuldhulpverleners in Nederland. Door de eerste hulp bij geldzorgen dichtbij te organiseren, vergroten we de zichtbaarheid van onze hulp. De FEW kent de inkomensregelingen goed en helpt inwoners bij de aanvraag, maar zij doen meer dan dit. Ze helpen inwoners bij het maken van financiële keuzes, overzicht en het aanpakken van betalingsachterstanden. Doordat we regelingen gaan versimpelen, verwachten we dat de FEW minder vaak zal helpen bij het doen van een aanvraag. De Formulierenbrigade van de Stips kan in meer gevallen deze hulp bieden. Daardoor kan de FEW meer tijd besteden aan ingewikkeldere hulpvragen.

We werken zo veel als mogelijk preventief. We hebben aandacht voor specifieke gebeurtenissen, zoals 18 jaar worden, beginnen met werken en met pensioen gaan. Door inwoners goed te informeren kunnen we geldzorgen voorkomen. Denk aan budgettrainingen, geldlessen aan jongeren en Bereken Uw Recht.

4.3 Speerpunt 3: We bieden maatwerk als de basis niet toereikend is

Waarom?
Iedereen is anders en heeft eigen uitdagingen. Daarom werkt één oplossing voor armoede en geldzorgen niet voor iedereen. We willen flexibel inspelen op iemands situatie en oplossingen bieden die echt passen. Dat betekent ook dat we zo veel mogelijk maatwerk bieden voor de groep mensen die net buiten de gemeentelijke inkomensregelingen valt, waaronder de groep werkende armen.

Wat?
De bijzondere bijstand is een belangrijk instrument als het gaat om maatwerk, omdat het ons de ruimte biedt om samen met inwoners te zoeken naar de beste oplossing voor hun situatie. We zien echter dat we de afgelopen jaren de bijzondere bijstand steeds strakker hebben ingekaderd, waardoor van echt maatwerk niet altijd sprake is. Dit constateert ook het Instituut Publieke Economie (IPE) in haar rapport ‘Eerlijker en eenvoudige armoedebeleid’ (januari 2025).

We kiezen ervoor om het verder inkaderen van de bijzondere bijstand stop te zetten en de consulenten de ruimte en ondersteuning te bieden die nodig is om maatwerk daadwerkelijk te realiseren. We willen een systeem waarin regels en protocollen niet het doel op zich zijn, maar enkel middelen om daadwerkelijk de juiste hulp te bieden. Dit doen we door onder andere consulenten te trainen in methoden die ingezet kunnen worden voor het leveren van maatwerk, zoals de doorbraakmethode, en de oprichting van een intern fondsenbureau. Daarnaast blijven we ons in de uitvoering van de gemeentelijke dienstverlening ontwikkelen om integraal en mensgericht te werken.
Onze stip op de horizon, een Nijmeegse variant op het Maatschappelijk Meedoen Budget is tevens een voorbeeld van maatwerk in inkomensondersteuning, waarbij ook integraal wordt gekeken naar de situatie van de inwoner.

Intern fondsenbureau
We intensiveren ons interne fondsenwerk door een intern fondsenbureau op te richten. Op dit moment werkt één fondsencoördinator voor de gemeente Nijmegen. De fondsencoördinator fungeert als vliegwiel voor het uitvoeren van maatwerk en integraal denken. Wanneer inwoners nergens anders terecht kunnen, onderzoekt de fondsencoördinator welke externe (private) fondsen aangesproken kunnen worden. Daarnaast

wordt meegedacht over oplossingen waarvoor de gemeente geen financiële vergoeding kan geven. De fondsencoördinator beweegt zich tussen uitvoering, fondsen, inwoners en stad. Met een intern fondsenbureau wordt de huidige inzet bestendigd en uitgebreid, waardoor oplossingen nog vaker worden gefinancierd uit private middelen en kunnen inwoners sneller en beter geholpen worden.

Extra aandacht voor integraal werken

De gemeentelijke afdeling Inkomen, Zorg en Leerrecht is verantwoordelijk voor de uitvoering van onder andere de Participatiewet, de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening en de gemeentelijke regelingen op het gebied van inkomensondersteuning. Maar ook voor de uitvoering van de Wmo, inburgering en de Leerplichtwet. Juist op deze afdeling komen veel vragen van inwoners samen. We willen onze dienstverlening zo inrichten dat het niet uitmaakt waar je de vraag stelt, je wordt als inwoner altijd verder geholpen.

Voor een groot deel van de vragen van inwoners is een eenvoudige afhandeling volgens de huidige processen en kaders voldoende. Dit noemen we enkelvoudige vragen. Naar verwachting kunnen we 70 tot 80% van de aanvragen op deze manier binnen de wettelijke termijnen behandelen. De overige 20 tot 30% van de aanvragen zijn echter complexere of meervoudige aanvragen. Voor deze vragen is vaak meer nodig. Hier komen we vaak alleen achter door echt het gesprek aan te gaan met de inwoner. De afgelopen periode is hierop ingezet aan de hand van verschillende pilots en projecten. Zo hebben we via het project Doe je mee 2.600 bijstandsgerechtigden die lange tijd niet waren gesproken weer in beeld gekregen. Met hen zijn meerdere gesprekken gevoerd over alle leefdomeinen. Met als doel meer zicht te krijgen op hun ondersteuningsbehoeften in brede zin, en ze hierin te begeleiden.

Deze brede uitvraag en begeleiding vraagt een andere manier van werken, andere formulieren en ICT-eisen. De komende jaren zetten we dit voort met als stip op de horizon deze brede uitvraag al bij de eerste aanvraag voor dienstverlening te doen. Hiermee investeren we in vroegtijdige, integrale gesprekken waarin we domein overstijgend en steeds meer vanuit de leefwereld van inwoners werken. De mens staat hierbij centraal en we werken vanuit vertrouwen. Dit doen we in samenhang met de inzet op het versterken van de sociale basis en het bieden van ondersteuning toegankelijk en dichtbij.

Doorbraakaanpak

De Doorbraakaanpak is er voor gezinnen en huishoudens waarbij er in het huidige systeem geen goede oplossingen gevonden wordt. Vaak hebben deze huishoudens te maken met verschillende vormen van zorg, inkomensregelingen, huisvestingsvraagstukken e.d. Hierdoor krijgen ze te maken met professionals, regels en procedures van meerdere organisaties.

Vaak werkt onze verzorgingsstaat onbedoeld belemmerend met als resultaat dat het huishouden niet effectief geholpen is en we hoge maatschappelijke kosten maken.

Met de Doorbraakaanpak wil de gemeente Nijmegen écht legitiem maatwerk leveren door passende uitkomsten te realiseren voor het betrokken huishouden tegen lagere maatschappelijke kosten.

Vanaf 2019 werken we in Nijmegen met de doorbraakaanpak. De doorbraakcoaches in het doorbraakteam zorgen samen ervoor dat Nijmeegse huishoudens zo snel mogelijk weer bestaanszekerheid ervaren. Dit doen zij door toegang tot hulp en ondersteuning te organiseren. Het perspectief van het gezin of huishouden staat hierbij centraal.

In het huidige coalitieakkoord is opgenomen dat de doorbraakaanpak verder verbreed wordt. Inmiddels zijn de buurtteams Volwassenen en de buurtteams Jeugd en Gezin getraind in deze aanpak. Ook staat de training voor de Financieel Experts in de Wijk en de andere consulenten van de afdeling Inkomen, Zorg en Leerrecht in de startblokken.

Koppeling schuldhulpverlening

Elke vorm van schuldhulpverlening is een vorm van maatwerk. We zetten verschillende instrumenten in voor verschillende situaties. Bij lichte schulden maken we een budgetplaatje en helpen we bij een betalingsregeling. Bij problematische schulden werken we aan het saneren van die schulden. In aanvulling daarop zetten we regelmatig budgetbeheer of bewindvoering in. Ook kijken we naar andere leefgebieden en zetten we flankerende hulp (bijvoorbeeld via de buurtteams) in waar dat nodig is.

> “Positieve stimulans kan helpen, maar pushen kan demotiverend zijn. Professionals moeten oog hebben voor grenzen. Daar is oprechte betrokkenheid voor nodig, en ook de ruimte om daar tijd aan te besteden.”
>
> **Bas - Ervaringsdeskundige**

4.4 Speerpunt 4: We bieden perspectief

Waarom?

Perspectief geeft richting, motivatie en hoop. Het is de drijvende kracht achter verandering. Het betekent vertrouwen hebben in een betere toekomst en stappen kunnen zetten van overleven naar echt leven en durven dromen over de toekomst. Dat kan gaan om werk, een woning, herstel na ziekte of een verslaving of vrijwilligerswerk. Zonder financiële zekerheid is perspectief moeilijk, want dan is er geen ruimte om verder te kijken dan vandaag.

Wat?

Het bieden van perspectief komt terug en samen in verschillende regelingen, voorzieningen, projecten en beleidsvisies. De verschillende speerpunten in deze visie op financiële bestaanszekerheid hebben ook als uiteindelijk doel dat inwoners volwaardig kunnen meedoen in de samenleving.

Onze visie wordt ondersteund door de recente veranderingen in wetgeving, met name het wetsvoorstel Participatiewet in balans, dat meer ruimte biedt voor maatwerk en een minder rigide benadering van bijstand. Wij anticiperen op deze veranderingen door nu al in te zetten op flexibiliteit en persoonlijke begeleiding. Dit stelt ons in staat om beter in te spelen op de unieke omstandigheden van iedere inwoner en hen de ondersteuning te bieden die zij daadwerkelijk nodig hebben.

Ook onze stip op de horizon, een Nijmeegse variant op het Maatschappelijk Meedoen Budget, biedt ons de mogelijkheid om extra in te zetten op het bieden van perspectief, omdat de ondersteuning op basis van een adviesgesprek met de inwoner wordt toegekend. Deze contactmomenten zijn bij uitstek geschikt om de mogelijkheden tot maatschappelijke participatie te bespreken.

Maatschappelijke participatie

Zoals hierboven al benoemd zien we perspectief bieden breder dan alleen meedoen door betaald werk. Ook vrijwilligerswerk, mantelzorg of bijvoorbeeld actief zijn in de wijk zien we als belangrijke vormen van meedoen. Een grote verandering van beleid is dat met de Participatiewet in Balans maatschappelijke participatie onderdeel van de generieke participatieplicht wordt. **Een bijstandsgerechtigde krijgt straks het recht om maatschappelijke participatie zelf vorm te geven.** Daarnaast kunnen zij ondersteuning krijgen bij deze vormgeving. Niet voor iedereen is de stap naar betaald werk meteen te maken. Door ook in te zetten op ondersteuning op andere vlakken van meedoen bieden we meer mensen perspectief. Maatschappelijke participatie draagt bij aan het vergroten van het zelfvertrouwen van mensen en kan uiteindelijk alsnog leiden naar betaald werk. We geven de uitvoering van deze maatregel uit de Participatiewet in Balans vorm samen met de andere 22 maatregelen uit het wetsvoorstel.

Drempels verlagen

Op dit moment ervaren inwoners vaak drempels als zij richting arbeid willen bewegen. Het landelijk beeld is dat 70 procent van alle bijstandsgerechtigden langer dan twee jaar in de bijstand zit. Zij hebben vaak een langere aanloop nodig om te kunnen uitstromen naar arbeid, met als tussenstap deeltijdwerk. Zeker voor de mensen met een arbeidsbeperking, voormalig Wajongers en mensen waarbij andersoortige zorgvragen spelen maar ook inwoners die de stap naar eigen ondernemerschap willen zetten is dit van toepassing. De Participatiewet maakt deze tussenstap op dit moment niet gemakkelijk en werken loont hierdoor niet altijd. Ook hierbij is een ander soort ondersteuning nodig. Bij het zetten van de stap van uitkering naar (deeltijd) werk valt de zekerheid van een uitkering weg en ervaren mensen vaak knelpunten en onzekerheden over inkomen. De maatregelen uit de Participatiewet in balans verlagen deze drempels, onder andere door het verruimen van de bijverdiengrenzen en de invoering van een bufferbudget om wisselende inkomsten op te vangen.

> “Er moet meer gekeken worden naar de mens achter het dossier. Veel mensen die op straat belanden, hebben kwaliteiten en potentie, maar dat wordt vaak niet gezien.”
>
> **Vinanda - Ervaringsdeskundige**

Regionaal beleidskader Arbeidsmarkt en re-integratie

Het regionale beleidskader Arbeidsmarkt en re-integratie 2024-2027 ‘Klaar voor Nieuwe Kansen’ richt zich op het creëren van een inclusieve arbeidsmarkt, waarin iedereen ongeacht achtergrond of beperking, kansen krijgt om te werken en zich te ontwikkelen. Hierbij bieden we niet alleen ondersteuning op het gebied van werk, maar ook op het gebied van mentale en fysieke gezondheid, zodat we kunnen zorgen voor duurzame participatie. In het beleidskader leggen we prioriteit bij interventies voor de (kwalitatieve) mismatch op de arbeidsmarkt, intensiveren we de dienstverlening aan werkzoekenden, versterken we de positie van WerkBedrijf Rijk van Nijmegen in het netwerk van de arbeidsmarktregio en maken we de inzet van participatiecoaches mogelijk. Participatiecoaches helpen inwoners om hun weg te vinden naar dagbesteding, vrijwilligerswerk of regulier werk en zijn daarmee een belangrijk instrument in het bieden van perspectief.

Koppeling schuldhulpverlening

Het doel van schuldhulpverlening in Nijmegen is om inwoners duurzaam uit de schulden te krijgen. Dat gaat altijd over een toekomstperspectief na het oplossen van schulden. Daarbij houden we rekening met de mogelijkheden van de inwoner. Voor de een is een korte budgettraining of hulp bij de administratie voldoende, een ander heeft langdurige ondersteuning nodig om ingewikkelde schulden op te lossen en vervolgens de administratie goed bij te kunnen houden. Specifiek voor jongeren met problematische schulden en andere problemen zoals dakloosheid, een lastige thuissituatie en verslavingen hebben we het Jongerenperspectieffonds. Daarbij werken we over twee jaar samen met de jongere om het perspectief voor de toekomst zo positief mogelijk te maken.

5. Financiën

De verschillende activiteiten op het gebied van financiële bestaanszekerheid worden betaald vanuit het programma Werk en Inkomen, taakveld Inkomensregelingen. Het uiteindelijke resultaat – en daarmee eventuele overschotten of tekorten – is afhankelijk van verschillende factoren, zoals maatschappelijke ontwikkelingen, Rijksbeleid en regionale afspraken. Gedurende de reguliere momenten in de P&C-cyclus rapporteren we over de financiële situatie van het programma.

Onderstaand overzicht geeft een indicatie van de verwachte lasten op financiële bestaans-zekerheid (taakveld Inkomensregelingen). Dit is exclusief de activiteiten en dienstverlening op schuldhulpverlening (wat ook onder taakveld Inkomensregelingen valt). De bedragen zijn op basis van de prognose 2025, peildatum juli 2025. Deze verwachte uitgaven passen binnen de huidige begroting.

In de uitwerking van het uitvoeringsplan en gedurende de reguliere P&C cyclus besluiten we over de daadwerkelijke inzet van middelen, zoals de hoogte van de PM post voorbereiding en uitvoering maatwerk. Deze afweging moet integraal worden gemaakt voor het gehele programma Werk en Inkomen binnen de context van de Stadsbegroting. Zo worden ook de ontwikkelingen op posten als BUIG en de Studietoeslag meegenomen in de besluitvorming.

Uitgaven financiële bestaanszekerheid *Exclusief schuldhulpverlening en indexeringen, inclusief nieuw beleid*	
Beheer en Bewind	€ 4.115.000
Individuele Inkomenstoeslag	€ 3.332.000
Inrichting en Wonen	€ 2.087.000
Overige Individuele bijzondere bijstand	€ 1.277.000
CAZ	€ 4.952.000
Meedoenregeling	€ 1.313.000
Restant budget ontwikkeling vergoedingen.nijmegen.nl	€ 3.000
Busabonnement minima	€ 613.000
Intern fondsenbureau[1]	€ 120.000
Voorbereiding en uitvoering maatwerk[1]	PM
Overige uitgaven financiële bestaanszekerheid	€ 100.000
Samenwerking partners[2]	
Subsidie Kledingbank	€ 30.000
Subsidie Voedselbank	€ 50.000
Subsidie Stichting Leergeld[3]	€ 1.073.000
Subsidie Vincentius Vereniging	€ 34.000
Subsidie Armoedefonds	€ 38.000
Subsidie Huis van Compassie[3]	€ 27.000
Initiatievenfonds	€ 30.000
Subsidie RIBW Housing First	€ 42.000
Subsidie Bindkracht10 Advies aan huis	€ 300.000
Stichting Babyspullen[3]	€ 18.000
Stichting Achterstandswijken Nijmegen	€ 5.000
Totaal	**€ 19.559.000**

[1] Nieuw beleid, uitvoering vanaf 2026.

[2] Subsidies zijn verstrekt t/m 2025. Over de subsidie na 2025 moet nog besloten worden. We verwachten dezelfde uitgaven bij het voortzetten van het huidige beleid.

[3]De subsidie is exclusief het subsidiedeel vanuit andere programma's. Hoogte subsidie wordt jaarlijks bepaald.

6. Evaluatie en monitoring

Het realiseren van financiële bestaanszekerheid vraagt om voortdurende reflectie, bijsturing en leren in de praktijk. Daarom zetten we stevig in op evaluatie en monitoring. Dit helpt ons om inzicht te krijgen in wat werkt, voor wie, en onder welke omstandigheden. Zo kunnen we tijdig bijsturen en zorgen dat beleid daadwerkelijk bijdraagt aan het versterken van bestaanszekerheid voor inwoners van Nijmegen.

Doel van evaluatie en monitoring

Evaluatie en monitoring zijn voor ons geen eindstap, maar een doorlopend proces dat bijdraagt aan het verbeteren van onze dienstverlening en het realiseren van onze beleidsdoelen. We gebruiken monitoring om:

- Inzicht te krijgen in de voortgang op de speerpunten van deze nota;
- De impact van onze interventies en werkwijzen te meten;
- Signalen uit de uitvoering, van inwoners en van samenwerkingspartners actief op te halen en te benutten;
- Te leren van ervaringen in de praktijk en deze kennis structureel mee te nemen in beleidsontwikkeling.

Wat monitoren we?

We monitoren zowel kwantitatieve als kwalitatieve gegevens (tellen en vertellen). Daarbij richten we ons op:

- Het bereik en gebruik van regelingen, voorzieningen en ondersteuningstrajecten.
- De voortgang en resultaten van pilots en vernieuwende aanpakken zoals de Doorbraakaanpak, de inzet van het intern fondsenbureau en participatiecoaches.
- Ervaringen van inwoners met de dienstverlening, bijvoorbeeld via klanttevredenheidsonderzoeken of verhalen uit de praktijk (narratieve monitoring).
- Ontwikkelingen op het gebied van armoede, schulden, werk en inkomen.

Waar mogelijk maken we gebruik van bestaande monitoringsinstrumenten, zoals de Stads- en wijkmonitor, onze lokale Dashboards, de Armoedescan van het CBS en rapportages uit de uitvoeringspraktijk.

Lerend werken

We maken actief ruimte voor reflectie en het delen van inzichten tussen beleid, uitvoering en partners in de stad. We benutten casusbesprekingen en periodieke overleggen met de uitvoering en partners in de stad om gezamenlijk te reflecteren op wat goed gaat en wat beter kan. Hierbij betrekken we ook ervaringsdeskundigen nauw.
Nieuwe inzichten uit monitoring en evaluaties worden waar nodig verwerkt in beleidsaanpassingen of voorstellen voor de raad. Op die manier zorgen we ervoor dat het beleid rond financiële bestaanszekerheid steeds beter aansluit bij de werkelijkheid van inwoners.

Rapportage en verantwoording

De voortgang van dit beleidskader wordt jaarlijks gerapporteerd aan de gemeenteraad, onder andere via de P&C-cyclus (programmabegroting en jaarrekening). Daarnaast leveren we eens per twee jaar een verdiepende beleidsrapportage op waarin we reflecteren op resultaten, geleerde lessen en aanbevelingen voor het vervolgbeleid. Waar mogelijk koppelen we onze inspanningen ook terug aan inwoners en maatschappelijke partners, om gezamenlijk te blijven werken aan een stad waarin iedereen bestaanszeker kan leven.

TABEL 1 INKOMENSREGELINGEN NIJMEGEN

Regeling	Doelstelling	Uitvoering	Criteria	Type
1. Bijzondere Bijstand (GBB) (exclusief IIT/ IST)	Inwoners financiële ondersteuning bieden wanneer zij de noodzakelijke kosten in bijzondere omstandigheden op alle levensgebieden niet kunnen betalen uit een andere uitkering of regeling of uit inkomen en vermogen.	Afdeling Inkomen, Zorg en Leerrecht	- vanaf 18 jaar - laag inkomen - eigen vermogen lager dan € 7.700 (alleenstaanden) of € 15.540 (alleenstaande ouders/ gehuwden/ samenwonenden)	Landelijk (enige beleidsvrijheid)
2. Individuele Inkomenstoeslag (IIT)	Een tegemoetkoming voor diegenen die langdurig een inkomen op bijstandsniveau hebben (3 jaar of langer) en door het ontbreken van arbeidsmarktperspectief geen uitzicht hebben op inkomensverbetering.	Afdeling Inkomen, Zorg en Leerrecht	- vanaf 21 jaar tot pensioenleeftijd - inkomen afgelopen 36 maanden tot max 110% van sociaal minimum - eigen vermogen lager dan € 7.700 (alleenstaanden) of € 15.540 (alleenstaande ouders/ gehuwden/ samenwonenden) ch - niet in staat om met werk een hoger inkomen te krijgen - bedrag tussen de 230- 630 euro per jaar afhankelijk van situatie	Landelijk (enige beleidsvrijheid)
3. Studietoeslag	Een tegemoetkoming per maand voor studenten die niet in staat zijn het minimumloon te verdienen vanwege een beperking.	Afdeling Inkomen, Zorg en Leerrecht	- vanaf 15 jaar - volgt een studie (40 uur per week) - recht op studiefinanciering of een vergoeding voor studiekosten - door studie niet in staat om wettelijk minimumloon te verdienen - geen levenlanglerenkrediet, geen bijstandsuitkering, geen Wajong-uitkering, geen salaris of inkomsten uit eigen bedrijf - bedrag tussen de 110 en 370 euro per maand	Landelijk (enige beleidsvrijheid)
4. Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	Inwoners met een laag inkomen kunnen in aanmerking komen voor kwijtschelding van de afvalstoffenheffing, waterzuiveringsheffing en de belasting voor één hond. Aan huurders leggen we geen WOZ-aanslag op.	Afdeling Belastingen	- minimum inkomen - geen eigen woning (tenzij de hypotheek hoger is dan de WOZ- waarde) - geen eigen vermogen hoger dan de voor de inwoner geldende norm	Landelijk (enige beleidsvrijheid)
5. Lening gemeentelijke kredietbank (GKB)	Regeling waarbij huishoudens met een laag inkomen tegen 'normale' rente een lening kunnen afsluiten	Afdeling Inkomen, Zorg en Leerrecht	- woonachtig in Nijmegen of in één van de aangesloten regiogemeenten - 18 jaar of ouder - inkomen tot max 130% van het sociaal minimum (zonder vakantiegeld) of het inkomen is hoger maar een lening bij een andere bank of kredietinstelling is niet mogelijk	Gemeentelijk
6. Collectieve aanvullende Ziekte-kosten verzekering (CAZ)	Voor inwoners vanaf 18 jaar de mogelijkheid bieden goed verzekerd te zijn voor medische kosten.	Afdeling Inkomen, Zorg en Leerrecht	- geen schulden bij een zorgverzekeraar - inkomen tot 130% van sociaal minimum - keuze uit verzekeraar VGZ of CZ en meerdere pakketten	Gemeentelijk
7. Kindregelingen	Bieden van een tegemoetkoming in schoolkosten, contributie, cursusgeld, materialen ten behoeve van school-, sport- en/of cultuurdeelname.	Stichting Leergeld	- inkomen tot 140% van het sociaal minimum - voor kinderen van 4 t/m 17 jaar	Gemeentelijk
8. Meedoen-regeling	Een tegemoetkoming van maximaal 150 euro per jaar in contributie, cursusgeld ten behoeve van sport- en of cultuurdeelname.	Afdeling Inkomen, Zorg en Leerrecht	- vanaf 18 jaar - 150 euro per jaar - inkomen tot 140% van sociaal minimum	Gemeentelijk
9. Busvoordeelpas	Voordelig busvervoer voor minima vanaf 18 jaar om meedoen te bevorderen.	Afdeling Inkomen, Zorg en Leerrecht	- vanaf 18 jaar - inkomen tot 130% van het sociaal minimum - geen student - bij aanschaf tot einde van het jaar betaalt deelnemer eigen bijdrage van 15 euro	Gemeentelijk

*(*De geldende inkomensgrenzen zijn niet meengenomen in deze tabel. De grenzen worden apart per regeling weergegeven in tabel 2)*

TABEL 2: OVERZICHT BEDRAGEN BIJ INKOMENSGRENZEN (NORMEN VASTGESTELD JANUARI 2025)

	100%	110%	120%	130%	140%
Voor personen van 18 jaar tot aan de pensioengerechtigde leeftijd:					
Alleenstaande	€ 1.280,-	€ 1.410,-	€ 1.540,-	€ 1.670,-	€ 1.790,-
Alleenstaande ouder	€ 1.650,-	€ 1.810,-	€ 1.980,-	€ 2.140,-	€ 2.310,-
Gehuwden	€ 1.830,-	€ 2.010,-	€ 2.200,-	€ 2.380,-	€ 2.560,-
Voor personen vanaf de pensioengerechtigde leeftijd gelden de onderstaande bedragen:					
Alleenstaande	€ 1.430,-	€ 1.570,-	€ 1.720,-	€ 1.860,-	€ 2.000,-
Alleenstaande ouder	€ 1.760,-	€ 1.940,-	€ 2.110,-	€ 2.290,-	€ 2.460,-
Gehuwden	€ 1.960,-	€ 2.150,-	€ 2.350-	€ 2.540,-	€ 2.540,-
Voor personen die in een inrichting verblijven met een zak- en kleedgeldnorm:					
Alleenstaande	€ 450,-	€ 500,-	€ 540,-	€ 590,-	€ 630,-
Alleenstaande ouder	€ 660,-	€ 720,-	€ 790,-	€ 850,-	€ 920,-
Gehuwden	€ 730,-	€ 800,-	€ 880,-	€ 950,-	€ 1.020,-
Voor personen vanaf de pensioengerechtigde leeftijd verblijvende in een inrichting:					
Alleenstaande	€ 570,-	€ 630,-	€ 680,-	€ 740,-	€ 800,-
Alleenstaande ouder	€ 700,-	€ 770,-	€ 840,-	€ 910,-	€ 980,-
Gehuwden	€ 780,-	€ 860,-	€ 940,-	€ 1.010,-	€ 1.090,-
**Alle bedragen zijn netto per maand, exclusief vakantiegeld*					

Bijlage 2 - Overzicht netwerk in de stad die actief zijn op financiële bestaanszekerheid

TABEL 3

Organisatie	Activiteit
Basta	Kringloopwinkel, culturele huiskamer
Bewindvoering en curatele	Diverse aanbieders in de stad
Bindkracht10	Materiële dienstverlening
Buurtsportcoaches	Helpen inwoners in beweging te krijgen en te houden
Buurtteams (volwassenen en jeugd en gezin)	Bieden begeleiding aan mensen met hulpvragen in elke wijk van Nijmegen
Stichting Het Cellenbroedershuis	Charitatieve stichting dat een vermogen beheert bestaand uit (belegd) kapitaal en landerijen in de Ooij-polder. Van de rente worden subsidies verleend
Dar al Yasmin	Ondersteunen van nieuwkomers bij het vinden van hun weg in Nijmegen
De Blauwe tomaat	Sociale ondernemer die tegen een lage prijs groenten en fruit verkoopt in kwetsbare wijken
De Kentering	Onafhankelijke cliëntenorganisatie voor en door mensen met een psychische kwetsbaarheid
De streek op tafel (voedselloket Nijmegen)	Coördineert mealprep. cafés (en verschillende moestuinen die aangesloten zijn bieden ook voor een sociaal tarief groentepakketten)
Deelkring Lent	Spullen tegen vrijwillige bijdrage
Dekenale Caritas Instelling Nijmegen	Fonds voor mensen in financiële nood
Diaconie Nijmegen	Protestantse kerk die maatschappelijk hulp biedt aan mensen die in de knel zijn geraakt
Diverse zorginstellingen	Diverse aanbieders in de stad
Fibon	Administratieve ondersteuning mensen vanaf 55 jaar
Financieel experts in de wijk	Schuldhulpverlening op laagdrempelige wijze in de wijk
Financieel Fit Rijk van Nijmegen	Ondersteuning mensen met geldzorgen en schulden
FNV Lokaal Nijmegen	Lokale vakbond
GGD Gelderland-Zuid	Ondersteuning gezondheid (en gezondheidsvaardigheden)
Habbekrats	Kringloopwinkel
HAN	Hogeschool Arnhem en Nijmegen, lectoraat Armoede
Het Goed	Kringloopwinkel
Het Huis van Compassie	Organisatie voor ontmoeting en verbinding, verschillende activiteiten voor kwetsbare burgers (o.a. maaltijden en lunches).
Het vergeten kind	Ondersteuning kwetsbare kinderen
Het zelfregiecentrum	Voor iedereen die meer grip op zijn of haar leven wenst en daarbij een steuntje in de rug kan gebruiken. Bijvoorbeeld door handicap of ziekte, veel tegenslagen of eenzaamheid. Leeftijd maakt niet uit.
Humanitas Thuisadministratie	Ondersteuning bij administratie
Iriszorg opvanglocaties	Dag- avond en nachtopvang op diverse locaties in Nijmegen
Juridisch loket	Juridische ondersteuning
Kinderrechtswinkel Gelderland	Juridische ondersteuning
Kledingbank	Uitgeven Kledingpakketten
Kringloop Marcel	Kringloopwinkel

Organisatie	Activiteit
Leger des Heils	Huiskamer en kledingwinkel, helpt en zorgt voor mensen aan de onderkant van de samenleving
LETS Nijmegen	Ruilen van diensten, kennis en goederen
Linda Foundation	Cadeaubonnen van Albert Heijn, C&A, HEMA, Intertoys en deelnemende kappers. Doelgroep = gezinnen die ingeschreven staan bij hulpverlenende instanties zoals schuldhulpverlening, Sociale Wijkteam en de Voedselbank. Linda Foundation benadert organisaties zelf.
Lions Club Nijmegen	Groep mensen die door immateriële dienstverlening, fundraising projecten, gelden binnenhaalt om het welzijn van mensen te ondersteunen
MARO	Volledige ontzorging bij ontruimingen en verhuizingen en kringloopwinkel
MEE Gelderse Poort	Ondersteuning mensen met een beperking
Nationaal Fonds Kinderhulp	Fonds voor ondersteuning kinderen uit gezinnen met een laag inkomen
Ondernemerspunt Geldzorgen Nijmegen	Ondersteuning ondernemers (met schulden)
Openbare bibliotheek Gelderland-Zuid	Uitleen boeken, aanbod cursussen waaronder computerles
Quiet Nijmegen	Vrijwilligersorganisatie gericht op verzachten van armoede
R75	Hulpverlening aan jongeren die dak- of thuisloos zijn of dreigen te raken en/of meerdere problemen hebben
Repaircafé Nijmegen	Reparaties aan diverse soorten (elektrische) materialen, door vrijwilligers samen met de klant
RIBW- De NuNN	Voor volwassen mannen, opvang in zelfbeheer
Ries Ruimt	Kringloopwinkel en ontruimingsdienst
ROC Nijmegen	Volwasseneneducatie, computerles
Rode Kruis	Verstrekt boodschappen bonnen (o.a. via de FEW)
Sociaal Raadslieden	Juridische ondersteuning
Step Nijmegen	Computerles, Taalles, Fietsles en Inburgering
Sterker	Maatschappelijk werk
Stichting Achterstandswijken Nijmegen	Subsidie voor huisartsen ter ondersteuning in achterstandswijken
Stichting ANDERS	Koppelen diensten van ondernemers aan hulvragen van inwoners
Stichting Anton Jurgen Fonds	Ondersteunt ondernemende initiatieven gericht op kwetsbare groepen binnen de samenleving
Stichting babyspullen	Verzorgt babypakketten voor financieel kwetsbare ouders
Stichting BWN	Belangenbehartiging sociale zekerheid
Stichting Dagloon	Werkcollectief voor (dreigend) dak- en thuislozen
Stichting De beide weeshuizen	Hulpverlening aan Nijmeegse jongeren in noodsituaties
Stichting de Vakantiebank	Een week vakantie in Nederland voor mensen (met of zonder kinderen) met een inkomen op of onder bijstandsniveau die minstens 5 jaar niet op vakantie zijn geweest.
Stichting Dichterbij	Hulp- en dienstverlening aan mensen met een verstandelijke beperking
Stichting Free for minima 024	Kinderkleding en kinderspullen voor kinderen uit minimagezinnen
Stichting Gast	Helpt asielzoekers die onder schrijnende omstandigheden leven in Nijmegen

Organisatie	Activiteit
Stichting Gratis 2e kansje	Gratis huisraad, speelgoed en kleding voor minima
Stichting Gratis kan je elkaar helpen	Hier kan geld gedoneerd worden. Van het geld worden spullen verloot onder minima en leuke activiteiten georganiseerd.
Stichting Jarige Job	Verjaardag pakketten voor kinderen uit minimagezinnen
Stichting Leergeld	Biedt de mogelijkheid aan kinderen van 4 t/m 17 jaar uit minimagezinnen om te kunnen deelnamen aan binnen- en buitenschoolse activiteiten
Stichting Lezen en Schrijven	Leren lezen, schrijven, rekenen en digitale vaardigheden
Stichting Overal	Kringloopwinkel
Stichting Present Nijmegen	Koppelt een groep vrijwilligers aan een hulpvraag
Stichting Rechtswinkel Nijmegen-Oost	Juridische ondersteuning
Stichting Straatmensen	Maaltijdproject voor dak- en thuislozen, ex-psychiatrische patiënten en verslaafden
Stichting Van tuin tot bord	Inwoners kunnen tegen een goedkoop tarief mee eten.
Stichting Wetswinkel Nijmegen	Juridische ondersteuning
Stips	Informatie- en advies door vrijwilligers
Terre des Homes	Kringloopwinkel
Vereniging voor de Stille Arme	Fonds voor ondersteuning mensen die in armoede leven
Vincentius vereniging	Diverse activiteiten gericht op ondersteuning en noodhulp aan financieel kwetsbare inwoners
Vluchtelingenwerk Oost-Nederland	Ondersteuning vluchtelingen
Voedselbank	Verstrekken voedselpakketten
Vrouwenrechtswinkel Nijmegen	Juridische ondersteuning
Weggeefwinkel Nijmegen	Kringloopwinkel
Woningbouwcoöperaties	Diverse aanbieders in de stad o.a. Talis, Portaal, Woonwaarts en SSH&.
**Deze lijst is een greep uit de organisaties in het totale netwerk in de stad.*	

18.900 huishoudens met een laag inkomen

In Nijmegen moeten 18.900 huishoudens rondkomen van een inkomen tot 140% van het sociaal minimum. Het grootste deel van deze groep bestaat uit 1-persoonshuishoudens. 4200 kinderen maken onderdeel uit van deze huishoudens.

Inkomensgrenzen maken groot verschil

Om te bepalen of inwoners in aanmerking komen voor de gemeentelijke inkomensregelingen hanteren we verschillende inkomensgrenzen. Ook het Centraal Bureau voor Statistiek (CBS) en het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) hanteren inkomensgrenzen om de doelgroep minima te omschrijven.

De verschillende inkomensgrenzen die door het CBS, SCP en de gemeente naast elkaar worden gehanteerd zijn:

- **De lage inkomensgrens:**
De lage inkomensgrens is de geïndexeerde bijstandsuitkering uit 1979, het jaar dat de bijstandsuitkering relatief het hoogst was. Deze grens wordt vaak in landelijke vergelijkingen en analyses gebruikt en wordt ook wel de armoedegrens genoemd.

- **Tot 110% van het sociaal minimum:**
Als het sociaal minimum gelden de actuele bijstands- en AOW-uitkeringen. De grens 110% van het sociaal minimum werd altijd veel gebruikt in het (Nijmeegse) armoedebeleid.

- **Tot 130% van het sociaal minimum:**
In het Nijmeegse armoedebeleid wordt ook de grens 130% van het sociaal minimum gehanteerd. Bij steeds meer regelingen geldt deze grens als toelatingscriterium.

- **Tot 140% van het sociaal minimum:**
Voor de meedoenregeling is de grens tot 140% verhoogd.

Wanneer we de doelgroep volgens de vier definities vergelijken vallen een aantal zaken op:
- Het percentage huishoudens stijgt fors van 4,6% bij een lage inkomensgrens naar 22,6% wanneer gekeken wordt naar een inkomen tot 140% van het sociaal minimum.
- Ook bij ouderen (65+) is een duidelijke stijging te zien van 500 personen bij een lage inkomensgrens naar 6900 wanneer gekeken wordt tot 140% van het sociaal minimum.

	Tot lage inkomensgrens	Tot 110% sociaal minimum	Tot 130% sociaal minimum	Tot 140% sociaal minimum
Huishoudens als % alle huishoudens	4,6%	13,9%	20,0%	22,6%
Huishoudens absoluut	3800	11600	16700	18900
Personen	6500	16500	24000	27500
Kinderen	1200	2700	3800	4200
1-persoonshuishouden	2400	8700	12200	13600
1-oudergezin	400	1200	1700	2000
Paar zonder kinderen	500	1200	1800	2300
2-oudergezin	500	500	800	900
Tot 45 jaar	1900	3900	5500	6200
45-64 jaar	1500	4200	5300	5800
65+	500	3600	5900	6900
Inkomen uit werk	1500	1700	3300	4100
Uitkering	1900	6500	7700	8100
Pensioen/AOW	500	3400	5700	6700

Figuur: Particuliere huishoudens in Nijmegen naar inkomen, 2023. Bron: IIV CBS, voorlopige cijfers.

- De grootste groep bestaat uit 1-persoonshuishoudens zowel bij de lage inkomensgrens als bij een grens tot 140% van het sociaal minimum.

Daling armoedecijfers

Het percentage huishoudens met een laag inkomen (onder de lage inkomensgrens) daalt in Nijmegen al een aantal jaren, een trend die we ook landelijk zien. Met name in 2022 en 2023 daalden de cijfers sterk. Dit is het effect van de inkomensmaatregelen die destijds landelijk en lokaal genomen werden, om de gevolgen van de energiecrisis en inflatie te verzachten, zoals de verhoging van het minimumloon en de uitkeringen en de energietoeslag. Ook het aantal huishoudens dat langdurig een laag inkomen heeft is de laatste jaren in Nijmegen sterk gedaald, van meer dan 5% naar ongeveer 1,5%. Mogelijk dat ook hier de inkomensmaatregelen zoals een energietoeslag oorzaak van zijn. Daar staat tegenover dat in de Burgerpeiling van 2023 voor het eerst in jaren meer mensen aangeven dat hun financiële situatie achteruit gegaan is/ slecht is en minder vinden dat ze erop vooruit zijn gegaan. Hoe mensen hun financiële situatie ervaren is dus anders dan daadwerkelijk volgens de cijfers wordt gemeten.

Werk in 21% van de gevallen voornaamste inkomensbron

Het grootste deel van de ruim 19.000 huishoudens in Nijmegen die een inkomen onder de 140% van het sociaal minimum heeft, komt rond van een uitkering. Met name bijstands- en AOW-uitkeringen. Maar in 21% van de gevallen, zo'n 4.100 huishoudens, is werk de voornaamste inkomensbron.

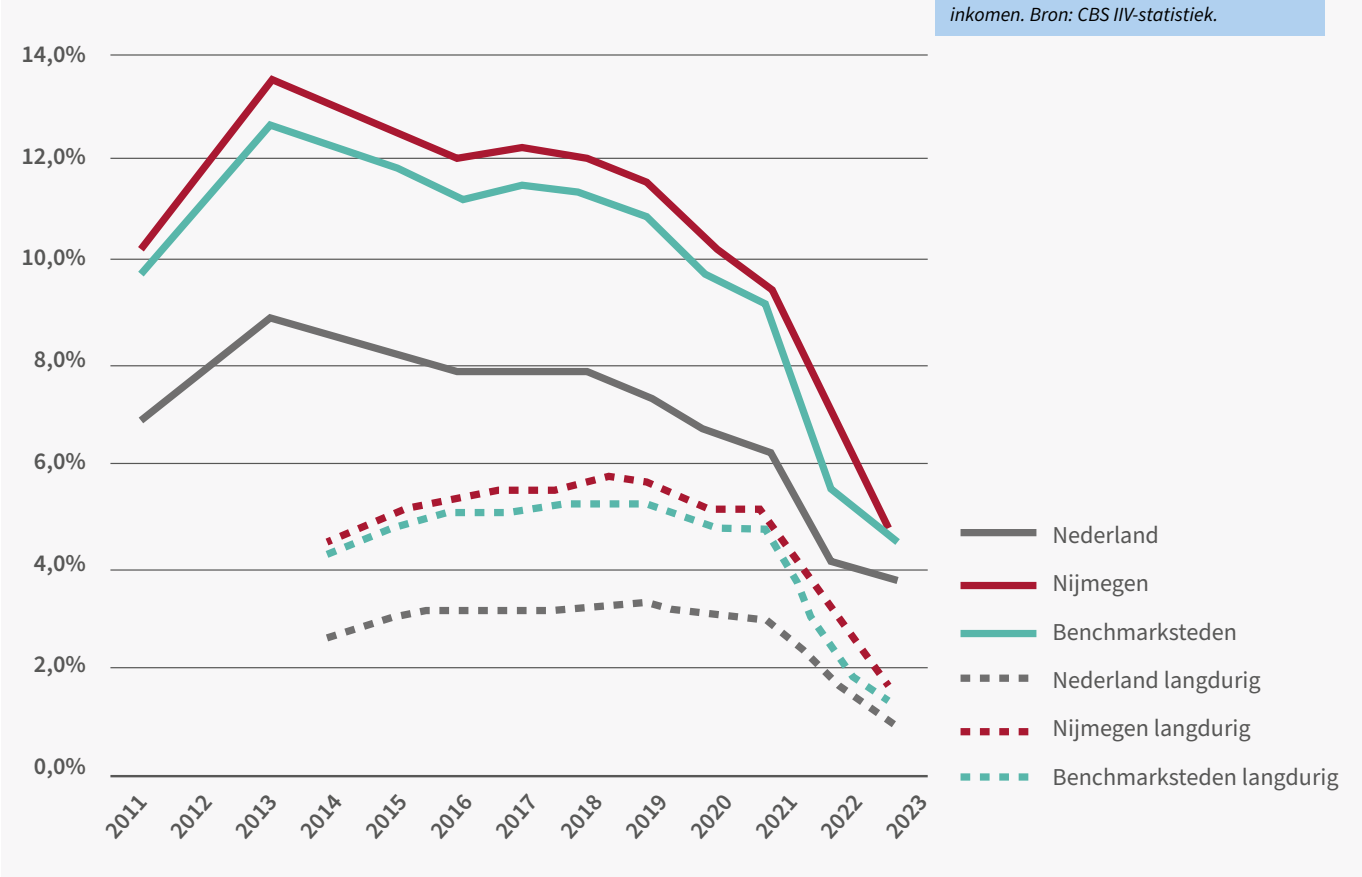
Groei in bijstandsuitkeringen

Op 1 januari 2025 werden er ongeveer 7.000 bijstandsuitkeringen verstrekt (incl. IOAW/ IOAZ, bewoners instellingen en adreslozen). De laatste 2 jaar is het aantal uitkeringen toegenomen. In Nijmegen ligt het percentage bijstandsuitkeringen ruim boven het landelijk gemiddelde. Dit is in bijna alle grotere steden het geval. Ook vergeleken met de andere Nederlandse kennissteden is het Nijmeegse cijfer iets bovengemiddeld: er zijn er 3 waar het percentage nog hoger is dan in Nijmegen, en 4 die gunstiger scoren.

Grote vaste kern

Van de 7.000 bijstandsuitkeringen gaat een deel van de uitkeringen naar een grote, vaste kern: 54% van de uitkeringen loopt al langer dan 5 jaar, twee derde langer dan 3 jaar.

Figuur: Aandeel met een (langdurig) laag inkomen. Bron: CBS IIV-statistiek.

9 procent van de Nijmeegse kinderen woont in uitkeringsgezin

Ruim 1.300 (1- en 2-ouder)gezinnen ontvangen een bijstandsuitkering. Tot deze gezinnen horen rond de 2.500 minderjarige kinderen. Dit betekent dat ongeveer 9% van de Nijmeegse kinderen in een uitkeringsgezin leeft. Dit is een stuk hoger dan in Nederland als geheel, waar 6% van de kinderen in een uitkeringsgezin woont. Vergeleken met de kennissteden is het percentage gemiddeld. Het aandeel kinderen dat in een bijstandsgezin woont is sinds 2016 aan het dalen.

Bij inkomensvoorziening vaker gebruik van regeling voor zorg en/of jeugd

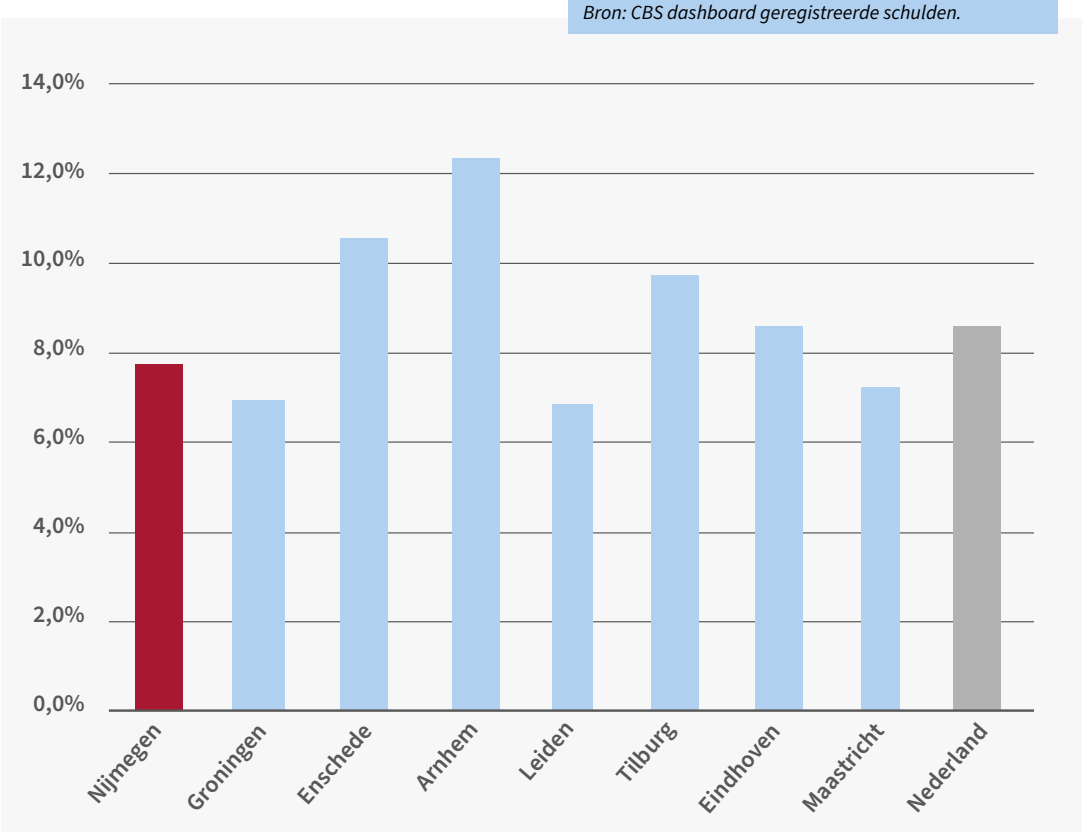
Armoede en gebruik van inkomensvoorzieningen gaat vaak samen met gebruik van regelingen op het terrein van zorg of jeugd. Van de 19.000 huishoudens met een gemeentelijke inkomensvoorziening maakt 36% ook gebruik van een regeling voor zorg en/of jeugd. Van de 52.000 huishoudens die geen inkomensregelingen gebruiken geldt dat voor 13%.

Aandeel huishoudens met geregistreerde schulden relatief laag

Volgens de CBS-cijfers heeft in Nijmegen (2024) 8% van de huishoudens een geregistreerde schuld[12]. Naast deze huishoudens met geregistreerde schulden zullen er ook zeker andere huishoudens zijn met niet-geregistreerde schulden (bv aan familieleden). De (oudere) Nibud-enquêtes geven een (landelijke) indicatie van 15-20% van de huishoudens met ernstige of lichte betalingsproblemen.

Opvallend is dat het aandeel huishoudens met problematische schulden sterk varieert tussen gemeenten: binnen de kennis-gemeenten van 6,9% in Leiden tot meer dan het dubbele (12,4%) in Arnhem. Vergeleken met heel Nederland, en ook met de meeste kennissteden, is het aandeel huishoudens met geregistreerde schulden in Nijmegen relatief laag.

Figuur: Huishoudens met geregistreerde schulden, 2024.
Bron: CBS dashboard geregistreerde schulden.

[12] *Een geregistreerde schuld is een WSNP-traject, een bij de BKR geregistreerde schuldregeling of betalingsachterstand, of een langdurige betalingsachterstand bij bv zorgverzekering, CIJB, Belastingdienst, DUO, SVB, CAK, bijstandsvordering of UWV. De hoogte van het bedrag is meestal niet belangrijk.*